

quem tñ. Deus vult in illum credere. Quid ergo operaris, qđ. s. nobis sit suffi-
 ciens, vt credamus tibi? & incipiunt argumentari, quasi dicentes: Tu te filiū Dei
 prædicas, qđ non intellexerunt Arriani: & sequeretur maiore Moysē te facis, qui
 seruus Dei erat & seruum Dei se nominabat. Tu autē fateris te Messiam promi-
 sum in lege, & de quo scripturæ testimonium perhibent in quo implenda sunt.
 Oportet ergo vt maiora signa facias, quam fecerit Moyses, sed ille tanto tpe to-
 tum populū Israel nutriit: Tu autē panibus Hordeaceis paruam multitudinē in cō-
 paratione ad gentē Israel. Maiora ergo fecit Moyses: quō ergo maiorem Moy-
 se te credemus, de cuius pane scriptū est. Panem de cœlo dedit eis māducare. Nō
 enim erat panis de terra ortus: Christus ergo, accepta occasione loquendi de se:
 incepit loqui de se ipso, vt est panis vitæ. Dixit ergo, eis Iesus. Amen amen dico
 vobis, non Moyses dedit vobis panē de cœlo: vbi animaduerte rñsionē Christi
 ad dubitationē iudeorū. Negat ergo primo Moysē panē illū de cœlo dedis-
 se, aut quia per panem de cœlo intelligit panem vere cœlestē, quē negat potuis-
 se dari a Moysē, vt exponunt aliqui, vel quia negat Moysē panem illum de
 cœlo dedisse, quem dixerunt patribus eorū pcessum. Non. n. Moyses, sed pater
 viuus Christi, dedit eum: ego autē supple, dedi panes multiplicādo Hordeaceos.
 Iterum Moyses nō dedit panem cœlestem qui vitā dat aternā: sed pater meus,
 dat vobis panē de cœlo verum. Panis. n. verus est, qui de cœlo descendit, & dat
 vitam mundo. Moyses ergo nō dedit, ego autē dedi panē verum, qui ad vitā per-
 ducit aternā: qđ non faciebat. Manna, quæ tñ cōseruabat vitam tēporalem,
 & ad tps. Panis. n. verus dei est, qui de cœlo descendit, & dat vitam mundo. Vi-
 tam dicit simplr. nō vitam tēporalem. Mundo dicit, non populo Israel tñ. Cum
 ergo intellexerunt Iudæi, tot præclaras pditiones panis cœlestis. Dixerunt ad eū
 carnaliter petentes, vt amplius nō esurirent, sicut & Samaritana dixerat: da mihi
 hanc aquam, vt nō sitiam. Iesus autē incipiens loqui in persona prima, qui in pso
 na tertia erat loquutus, dixit eis: Ego sum panis vitæ. Si igitē panem illū cœle-
 stem vultis: ecce ego sum ille panis. Qui venit ad me, nō esuriet: & qui credit in
 me, non sitiet. Credere per intellectū est, motū tñ a voluntate. Venire autē per volū-
 tatem, vt vtracq; in formata potētia, fide scilicet, & charitate, anima perfecta Deo
 vniat. Animaduerte hic ex Chrysostomo sup istū locum, quod Dñs voluit eos
 in mysteriōrū notitiam introducere: & primo de se loquē rōne Deitatis. Vnde
 dixit: Ego sum panis vitæ. Non. n. de eius corpore dictū est, de quo dixit in fine.
 Panis quē ego dabo, caro mea est, pro mūdi vitā: Ex quibus pater intentio textus
 secundū auream expositionē Chrysostomi. Postea Iesus rñdit: tacite obiectiōi.
 Potuissent. n. Iudæi non intelligentes obicere: Ad te venimus, & famescimus, &
 sitimus. Rñdit Iesus: Sed dixi vobis quia venistis, & nō credidistis: ideo nō conse-
 quimini satietatem perfectam: & cū dixerat, qđ ille est panis, & qđ venietes, am-
 plius non famescerent, neq; sitirent, nunc quibus datū est venire, & modū venien-
 di insinuat dicens: Omne quod dat mihi pater, ad me venit: de pane ergo illo,
 comedent oēs, quos pater dedit mihi: Dedit in quā per aternā prædestinationē,
 & hi ad me venient per fidem & charitatē, & tales nō eiiciā foras, sed intus mane-
 bunt in Regno patris mei. Pater ergo eligit, & illi ad me veniunt. Venire autē, actum
 dicit libertatis, vt vtrūq; cocurrere. oñdat, ita qđ integre satisfactum est Iudæis,
 Panem

Panem illum petentibus, quasi diceret. Ego sum panis, & nullum eiicio, qui ve-
 nit ad me: sed vt veniat opus est patris dono, & vestra voluntate, & panem hunc
 habebitis. Vterius ostendit se esse illum panē, qui de cœlo descendit, quod de
 Deitate intelligitur. Verbum ergo descendit, nō locali motu, sed humanam na-
 turam sibi ipse pollice vniendo, & exinanivit semetipsum, vt formam serui accipe-
 ret: & subdit. Nō vt faciam voluntatē meam, sed eius qui misit me. Duas esse in
 Christo voluntates, hic manifeste apparet. Volūtatis autē eius humanę nudæ, acce-
 ptæ a secundā seipsam, nō est infallibiliter bonum velle, sed vt plena, & cōfirmata
 in gratia. Volūtatis autē cōfirmationē, & cōformitatem insinuat, dicens: sed vo-
 luntatem eius qui misit me: hæc est autē voluntas patris, qui misit me. i. qui voluit
 me incarnari. Sic autē voluit pater, vt tota trinitas velit, cum eadē sit volūtas triū
 personarum, sicut essentia eadē, & dum pater misit eum incarnari, reliquas personas
 misisse intelligas, licet ad vnam tñ fuerit facta vna humanæ naturæ, quæ termi-
 natur ad incōmunicabilē existentiam verbi. Volūtas ergo patris est, vt oīs qui vi-
 det filium, & credit in eum &c. Peruidere filium, nō visionem beatificā intelligit,
 quia talis visio credere nō cōpatit̄, neq; loquit̄ de visione corporali, vt aliqui
 inepte exponunt. Nō. n. dixit, qui videt me, sed qui videt filium: Intelligit ergo
 de spiritali visione, quæ credendi rō est: ideo videre filium ad credere præponi-
 tur. Videmus igitē credendū esse in filium, vel pp miracula, vel ppter internum
 lumen fidei. Qui ergo videt & credit, vitam habebit aternā, tanq; sūa fidei cha-
 ritate informata fructū, & resuscitabo eum ad gloriām animę & corporis. Cum
 ergo Iudæi intellexerint, qđ ego sum panis viuus, qui de cœlo descendit: mur-
 murabant de illo dicentes: Nonne hic est Iesus filius Ioseph, cuius nos nouimus
 patrem & matrem. Quō ergo dicit hic, qđ de cœlo descendit: quibus Iesus di-
 xit: Nolite murmurare inuicem, quia nemo pot̄ venire ad me. i. mihi vniri p fidē
 & charitatē, nisi pater meus qui me misit traxerit eum, hoc est illi reuelauerit me
 esse filium Dei missum ad salutē mundi: ideo legit̄. Matth. 16. Beatus es Simon
 Bariona, quia caro & sanguis nō reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cœlis. Vñ
 Ioā. primo. Vnigenitus filius, qui est in sinu patris, ipse enarrauit: nomē autē tractus
 non violentiæ ascribit, sicut a Philosophis, inter violētos motus cōnumerari so-
 let, sed intelligas in spirationē, reuelationē, & præuenientē gratiam: Et si cōsyde-
 raueris conuersionē Pauli, tpe quo Christum persequebat: nomen tractus non
 abhorrebis, & ego suscitabo eum: Addidit vero hoc, vt intelligas vnā esse potē-
 tiam, quæ trahit & suscitatur: & erūt oēs dociles Dei. i. de omni genere hoīum erūt
 docibiles per internam illuminationē: nam oīs qui a patre audiuit interna, scili-
 cet illuminationē, & didicit, venit ad me credendo. s. & operando. Ne quis autē
 existimaret istos audientes a patre, patrem videre subdit, nō quia pater vidit qđ
 quā, nisi is, qui est a Deo hic vidit patrem: qui ergo a Deo est per aternam gene-
 rationem, figura substantiæ, ipse vidit naturaliter patrem, & subdit. Amē Amē di-
 co vobis, qui credit in me, habet vitam aternā, quia ego sum panis vitæ. i. vitam
 conferens absolute, & ponit differentiam inter Mannam, quæ est ros cœlestis, &
 panem quem seipsum verum de cœlo dixerat, qđ proportionaliter intelligas,
 illi comedebant, & Māna illis non cōferebat nō mori, secundū corpus, ppter qđ
 cibus ille fumebat. Panis autē iste cœlestis ad vitam animę ordinat, & facit vitam

aternam spiritus. Plus ergo operor ego q̄ Moyses: tum quia Moyses non fecit illam, tum quia panis ille vitam animam reddit aternam, rōne eius iutrinseca, licet defectu liberi arbitrii q̄sq; sequatur oppositum mors. s. aterna: Ros autem ille, qui pluit in deserto, non erat sufficiens reddere corpus potens nō mori. Et panis quem ego dabo; dixerat Iesus, se panem, qui de cœlo descendit, ne ergo crederent Iudei, sicut credunt moderni hæretici, Christū esse panem viuificatiuū, sola rōne verbi incipit docere, qd̄ est panis viuificatiuus, etiā rōne sui sacratissimi corporis, secundū quod exponit, Chrysothomus: Ideo dicit; & panis quē ego dabo, caro mea est pro mundi vita; vbi incipit prædicare, & prædisponere hoies ante q̄ instituat sacm̄, quod nemo alius posset, neq; Papa, neq; Ecclesia, neq; Angelo rum multitudo; & ostendit sub qua specie vult instituire illud; ideo vtrūq; com- plectens dicit; Panis quē ego dabo. Dicit ego, vt a Romana Ecclesia confictum nō existimes sacm̄. Dicit dabo, quia erat in Cafarnaum: Ordinaturus autē erat illud Sacm̄ in vltima cœna, qua celebrata fuit Hierosolymis. Dixit vero: Ca- ro mea est, non carnē meam significat, & veritatē docens veritas. Dixit quā ego dabo, s. crucifigendam pro mundi vita: Caro ergo illa virtute spiritus sancti cōce- pra est, quam promisit Cafarnaū, & obseruauit Hierusalē, & obseruabit vsq; ad cōsummationē sæculi. Dixit vero, pro mundi, iuxta illud, Io. 2. ipse est ppitiatio pro peccatis nostris, & nō pro nr̄is tm̄, sed etiam totius mūdi; & patet quā inepte exponunt locū istum dicentes sic: Et fides q̄ habetis de carne mea exposita a Pa- tre pro mundi salute, est cibus animæ vestræ: sed textus dicit panē, & isti expo- nunt fidē. O admirabilis expositionē: intelligunt isti cæci, qd̄ intellexere Iudei, dicentes: Quō potest hic dare carnē suam ad manducandū; quibus r̄ndet Iesus, nō dicens, qd̄ comederent panē, carnem eius significantē, & biberent vinū, signi- ficatiuū sui sanguinis, aut fidē de passione Dñi, & omnis eorū cessasset obiectio: sed dixit, quid comesturi essent, & quid bibituri, & necessitatē comedendi & bi- bendi, dicens. Nisi manducaueritis carnem filii hois, & biberitis eius sanguinem, vitam in vobis nō habebitis; & sicut vera fuit Māna, de qua patres eorū murmu- rauerunt in deserto numeri. 21. dicentes: Aīa nostra nauſcat super cibo isto leuiss/ ſimo, ita vera est Christi caro, & de Christi carnē murmurant. Christus autē, neces- sitatem imponit, vt qd̄ illi existimabant impossibile dicentes: Quō potest hic carnem suam dare nobis ad comedendū: necessarium intelligant ad salutē, & de cōmestione sacramentali intelligit. Necessitas vero huius Sacramenti, Baptismi sufficientiā nō derogat, qui ianua est sacrorum; Sacrum verō Eucharistiæ, est necessarium, aut actū, aut in voto, aut proprio, vt in adultis, aut saltē voto Ecclē- siæ, vt pueris, quibus fides Ecclēsiæ succurrit, & in qua baptismum suscipiunt; & aiaduerte hic, lector, quod ad euitandū quorūdam Boemorū errōrem cōmuni- cantium etiam pueros sub vtraq; specie: modernus quidā expositor, oīno con- tendit sermōne Domini nō esse de cōmestione Sacramentali, sed de fide mor- tis Christi, aut Sacramenti Eucharistiæ, sed iste contradicit patribus. Imprimis Chrysothomo dicenti, vt superius allegauimus, quod Christus loquit̄ de pane vi- uificatiuo ratiōe sui corporis, cum infra dicit; Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Augustinus etiam super Joā. Tractat. 27. exponit verba Ioan. de Christi corpore, & sanguine in sacramento altaris; vnde dicit hunc itaq; cibū, &

suorū

suorū membrorū, qd̄ est Ecclesia in prædestinatis, & vocatis, & iustificatis, & glo- rificatis, sanctis, & fidelibus eius. Huius rei sacramentum, i. vnitas corporis & san- guinis Christi, alicubi quotidie, alicubi certis interuallis dierum, in dominica mē- sa preparatur, & de dominica mensa sumit̄: quibusdā ad vitam, quibusdā ad exi- tum; hæc ille. Similiter in libro de Cōcordia Euangelistarū lib. 3. cap. 1. dicit qd̄ ideo Io. nō fecit mētionem de corpore Christi & sanguine, q̄ cœnam & lotionē describit, quia iam antea in 6. capite, hoc tractauerat: Et quō Ioā. qui rimatus est, difficillima legis, poterat hoc sacm̄ silentio prætereire, aut vbi loquit̄ de hoc, si hic nō intendit de illo. Inducimus vero istos doctores cōtra istum expositorē, q̄a Catholicus est; nec Boemorū fundamenta nos perturbāt: Necessitatē n. huius Sacramenti vidistis, aut in actū, s. aut in voto, aut proprio, aut Ecclesiæ. De cōica- tione vero, sub vtraq; specie: dico qd̄ qui corpus sumit, eius sanguinem sumit: nam corpus illud viuū est & cum sanguine, sicut in cœlo: neq; in Calice est san- guis extra venas, sed vsus est textus verbo potandi; aut ppter liquidā naturam sanguinis: aut potius, ppter accidentia viui fluentia; nō oportet ergo illa separa- tim accipere, quia nō habetur hoc ex textu. Sacerdotes tñ vtuntur illo modo cō- municandi, vt representent dominicā passionē, quo ad separationē sanguinis a corpore; nam qui panem illū comedit; mortē Dñi annunciat. Explicatius tamen si sanguinis sacm̄ separatim sumit & hæc erat cōsuetudo in populis, in princi- pio nascentis Ecclesiæ: Aucta tñ postea Christianorū multitudine, rōnabili cā, po- pulo denegat̄, pp̄ scādala quæ de facili oriri possent, pp̄ liquidam naturā accidē- tium vini; neq; denegatur populo via salutis, quia neq; sacerdos plus accipit, q̄ quilibet de populo. Dicit quidā Catholicus, qui Tho. de viō expositionē sequun- tur, si Xps̄ in isto capite Io. de sacro Eucharistiæ loquit̄, cum ipse necessitatē ipo- nat comedendi carnē eius, & bibendi eius sanguinē. Vnde dispensatū est ab ecclē- sia, vt populis sub specie panis tm̄ ministret̄, & vnde infantibus ab ecclēsia vtraq; species denegat̄: Quis potest hæc facere, nisi qui potens est, instituire & mutare sacm̄: Quō christo imponēte necessitatē māducādi & bibendi audemus nos di- cere & prædicare populo. Manducate carnē Dñi, & salui eritis. Dicunt multi, q̄ illud fieri pot, quia in corpore sanguis est, nā corpus illud viuū est, & tale assumi- tur, quale in cœlo est; sed Christus, cum instituit sacm̄, de corpore suo viuō lo- quebat̄, & corpus viuū dedit discipulis ad manducandū. Tale n. dedit, quale ha- buit, & tñ etiā dedit sanguinē ad bibendū; neq; oportet incōuenientia inducere quæ sequant̄, quia nemo cautiōr Xpo est, qui sacm̄ sub vtraq; specie instituit; & adeo vrget ista sacri necessitas, q̄ Aug. repetito sermone, existimat, q̄ Eucharis- tia ē infantibus necessaria est, vt ipse dicit de peccatorū meritis, & remissione. l. 1. cap. 20. & 24. & p̄ra duas epistolas Pelagianorū ad Bonifatiū. l. 4. cap. 4. & alibi in millies. Sed p̄ra illum, est argm̄ difficile, & euidētia manifesta. Parcat mihi in hoc Aug. cui tm̄ debeo. Christus n. regeneratis regnū cœlorū, & vitā aternā, p/ mittit, & sacm̄ regenerationis institutū est principiā, ad tollendū reatū origina- lis peccati, cui pœna est priuatio visionis Dei. Vetus n. homo noster simul cruci- fixus est, vt destruat̄ corpus peccati, inquit Apost. ad Ro. 6. corpus peccati, dicit Aug. Met. de baptismo paruulorū. i. oīa crimina quæ simul sunt quasi corpus & cōgeries peccati. Gratia autē Dei, q̄ in similitudine carnis peccati in cruce pepēdit,

per baptismū id agit, vt vetus homo crucifigat, & corpus peccati destruat. Vt
 tustas itaq; nostra pœna & culpa, quæ est ex maledictio primi hoīs, in cruce Xpi
 destructa est, qui nram mortalitatem suscepit, & peccata nra pertulit in corpe suo
 sup ligno, in quo pependit mors dñi, vt mortē moriēdo superaret, & maledictū
 geminā vetustatis nra: factus maledictū pro nobis cōsumeret. Vetustas nra, &
 maledictio in culpa cōsistit & pœna Xps alterū assumpsit pœnā. f. & ita geminā
 nostrā vetustate, vnica sua vetustate cōsumpsit. Vñ & vno die, & duabus nocti-
 bus in sepulchro quieuit. Quia vna vetustate, duas nras vetustates & maledictio-
 nes cōsumpsit. Regeneratus igit, morit̄ in similitudine mortis Xpi, & in nouitate
 spūs ad verā vitā resurgit. Hęc tu me docuisti Aug. Theologorū Princeps. Quid
 ergo prohibet vt puer regeneratus, vitā nō ingrediat̄ aternā? Vbi dei iustitia qui
 puerū sine peccato puniret, vt tu p̄tra Pelag. obiicere soles. Opinio igit Aug. vñ
 factō regenerationis derogare. Xps etiam, qñ dedit sacm̄ corporis sui dixit. Ac-
 cipite & manducate, volens denotare, q̄ illud sacm̄, nō nisi potentibus accipe-
 re ministrādū est: qd̄ forte volens aperire Pau. ad Cor. dixit. Probet seipsum hō,
 & ita de pane illo edat & de calice illo bibat: modo puer nō pōt seipsum p̄bare.
 Dedit et̄ Dñs sub specie panis & vini, quæ esca sunt & cibis, ad insinuandū, q̄ nō
 datur istud sacm̄ nisi potentibus māducare, & desiderare & interno affectu mo-
 ueri ad illud sacm̄. Neq; p̄ hoc q̄ dixit, Paul. probet seipsum hō incidat in er-
 rorem in quē incidit, Tho. de Vio, q̄ nō sit necessariū tunc confiteri peccata sua
 qñ vult assumere sacm̄. Error hic perniciosus est, & in magno discrimine ponens
 sacerdotē. Qui n. in aliquo peccato est iudiciū sibi manducat & bibit, assumens
 tm̄ sacm̄. Et licet sola cotritio aliqñ sufficiens sit delere peccata, quia tm̄ mēsu-
 ram contritionis sue nescit homo, tenetur certiorē viā eligere. Displicentia n. de
 peccatis applicata sacro pœnitentiæ ex vi clauū, sufficit ad delenda peccata, et̄
 si de se nō sit sufficiens. Ideo peccat hō, si hāc certā viā dimittens, soli suæ displi-
 centiæ p̄fidit. Sed redeamus ad principale. Et dico q̄, si ordinē institutiōis, & vsū
 sacri voluerimus altius intelligere; inueniemus ecclesiæ p̄suetudinē ex ipso Xpo
 traxisse originē. Xps n. instituit sacm̄, cū esset viuens, pridie q̄ pateret, & ita, si-
 feria, Sexta n. passus est, sicut & sexta feria ab orbe cōdito peccauit Adā, secundū
 sniam Irenei, vt illa die in qua mortui fuimus per terrenū Adā, per celestē viui-
 ficaremur; & in sacro tale corpus dedit quale erat: passibile. f. & mortale in sua
 dispōne naturali, & in signū futuræ passionis suæ, in qua sanguis separādus erat a
 corpore; dedit discipulis corpus suū ad manducandū, & sanguinē suū ad bibēdū.
 Post resurrectionē vero, cū apparuit duobus ex discipulis suis eētibus in Emaus,
 quorū oculi cordis clausi erant; accepit panem, & fregit, & dedit eis ad manducā-
 dum. Panē inq̄ dedit sui sacratissimi corporis, vt qui primus cōmunicauerat di-
 scipulis corpus suū passibile, in sacro; primus cōicaret corpus suū glorificatū &
 impassibile. Et sicut primus sub vtraq; specie dedit, ita primus dedit in spē tan-
 tū panis ad instruendā ecclesiā suā, vt in sacerdotibus super mensam Dñi seden-
 tibus, primū modū Christi imitaret, in persona ambulantiū populorū. f. secundū
 modū imitaret. Sed neq; sacerdotes plus accipiunt, q̄ oportet, neq; laici minus.
 Quod vero Xps illis duobus dederit corpus suū in sacro, ad manducandū, & nō
 panē vsualem; Aug. me docuit, de p̄sensu Euāgelistarū. l. 3. Ne Christū dicit
 quisq;

quī quā agnouisse arbitretur, si eius corporis particeps nō est. i. ecclesiæ, cuius vni-
 tatem in sacramento panis cōmendat Apostol. Dicens. Vnus panis, vnū corpus
 multi sumus; vt cum eis benedictum panē porrigeret, aperirent̄ oculi eorum, &
 agnoscerent eum. Sicut erat apparuit eis, quorū oculi tenebant, ne agnoscerent
 eum; non aut̄ incōgruenter accipimus hoc impedimentū in oculis eorū. Sathana
 factum fuisse ne agnosceret Iesus, sed tamē a Christo est facta p̄missio vsq; ad
 sacramentū panis, vt vnitatē corporis eius participata remoueri intelligatur ipe/
 dimentū inimicū. hęc Aug. & Ioā. Chryso. super Mat. Homel. 17. eandē doctrinā
 tradit dicens. De sanctificatō ergo Pane licet animalibus iactare, & infidelibus da-
 re, quia nō sanctificat accipientem. Si aut̄ tale esset, quod de manu sacerdotis acci-
 pitur, quale est quod in mensa manducatur; nemo de manu sacerdotis acciperet.
 Vnde dñs in via nō solum benedixit panē, sed de manu sua dedit Cleopha & So-
 cio suo; & Paulus nauigans, non solum benedixit panem, sed de manu sua porre-
 xit Luca; & ceteris discipulis suis. Quod aut̄ de manu porrigit, nec animalibus
 dandū, nec infidelibus porrigendū; quia non solum sanctificatū est, sed etiā
 sanctificatio est, & sanctificat accipientē. Hęc Chryso. Et hanc sententiā sequi-
 tur Theophilactus Luc. 24. & Beda innuit illam; & cōueniūt hęc verbis Dñi dice-
 tis. Dico vobis; Non bibam a modo ex ista creatura vitis, vsq; in diē illum, quo
 vobiscū bibam nouū in regno. patris mei. Quæ Mat. recitat institutiōe sacramē-
 ti. Et licet Christus quotidie bibat in membris suis; ipse tamen Cleopha tradidit
 corpus suū; & ita in membro ipse tunc primum manducauit, & bibit. Licet n. po-
 pulus, sub specie tantum panis, accipiat corpus Domini, in quas specie nō sunt ac-
 cidentia vini quæ fluant; manducat tamen carnem Dñi, & bibit eius sanguinem;
 & sacerdos nō bibit sanguinem extra venas Dñi. Nō sanguis est, qui fluit, sed ac-
 cidentia vini, inter quæ, & Christi corpus, nihil mediat, vt hęc sit propositio ve-
 ra. Hic sunt accidentia vini; hic est verus Christi sanguis, & verum christi corpus,
 & inter illa nihil mediat; ideo p̄cipue hoc sacramentū, via est ad salutem; Chri-
 stus n. est ostiū. Sed quis ingreditur per hoc ostiū ex illius conditionibus; con-
 sydera, vt notat Origenes i super epist. ad Rom. Per ostiū, n. virginitatis nō in-
 grediuntur adulteri, & fornicatores. Per ostiū mansuetudinis, nō ingrediuntur
 iracundi. Per ostiū humilitatis, non ingrediuntur superbi. Per viscera misericor-
 diæ, non ingrediuntur auari raptores, & fures. Per ostiū veritatis, nō ingrediuntur
 mendaces. Per ostiū iustitiæ, nō ingrediuntur iniusti. Hoc ergo sacramentū, tibi
 hoc ostiū aperit, si eius conditiones tecū attuleris; si nō, eris cum v. virginibus
 fatuis foras missus, quia sine oleo & odore honorū operum es. Quæ vero dicta
 sunt de sacramento sub vna specie, populo administrando sunt, consonant sa-
 cris eloquiis, quæ exierunt ex ore domini, quando hoc admirabile sacramentum
 instituit; nam Dominus sacerdotium instituit, quo ad primā eius potestatem, quæ
 est super corpus Christi. Verum in vltima cœna Hierosoly mis celebrata, uādo
 tipica ostia, & legale sacerdotium deserunt. Potestātē vero super corpus christi
 mysticum dedit, post resurrectionem, dans eis potestatem retinendi, & remittē-
 di peccata in foro illo secretissimo, fidelibus manifesto, hæreticis autē occulto,
 quādo ergo in cœna sacramētū instituit, sacerdotium, initiatis, illis legem impo-
 suit, non solū accipiendi, sed etiam celebrandi sub vtraq; specie; ideo ad vtrūq;

DE VERA CHRISTI CARNE

Sacerdos vt sacerdos tenetur. Dicit. n. dominus: Accipite, & manducate, & docēs eos formam, qua deberent vt, & veritatem sacramēti aperiens, dixit: hoc est corpus meum, qđ pro vobis tradetur: Hoc facite in meam comemorationem. Hęc dñs. Dixit ergo facite, quia sacerdotes instituebat, quid hic ad laicos, & sic confuetudo sacerdotum, a christi institutione duxit originē. Populi vero obedientia, & a Christo, & ab ecclesia posita & mandata est: & n̄ Martinus Lutherus hęc anī maduertisset, a vi patrū non recessisset, in libro suo de sacramento altaris. Redeamus vero ad Ioā. Euangelium, quod nūc prae manibus habemus. Subiunxit ergo Iesus vtilitatem prouenientem, manducantibus eius corpus, & eius sanguinem bibentibus, dicens: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, hēbit vitam aeternam. Ecce atq; premiū, vitam promittit aeternam. Quid sit autem vita aeterna; habes Ioā. 17. Hęc est vita aeterna, vt cognoscant te solum verum Dominum, & quem misisti Iesum Christum, & ego eum suscitabo, scilicet dotibus corporis insignitum. Si ergo a viuo viuū est, & a corpore eius, & sanguine, vita fumentibus, promittit a Domino. Viuū Christi corpus ibi esse non dubites. Vterius veritatem hanc explicat Iesus dicens: Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere potus. Dicit vere: vt omnis methaphora, omnis similitudinaria expositio, & figuralis tollat e medio. Figura. n. rei, nō vere dicit res. Qui ergo manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo: ergo vitam habebit aeternam; nam Io. 14. legitur. Ego sum via, veritas, & vita. Si ergo, ego in illo maneo, qui vita sum aeterna; qui manducat meam carnem, vitam habebit aeternam; & subdit doctrinam admirabilem dicens. Pater misit me, quod de incarnatione verbi intelligas, & ego viuo vita, scilicet spirituali sū humana nē natura cōuenienter propter patrem effectiue & finaliter: & sicut missio, & incarnatio, fecit cōsequenter eum vita spirituali viuere, & frui potioribus bonis, ita qui manducat meam carnem, vt manducatio missioni respondeat, viuet propter me. A patre ergo viuente, vita deriuatur in filium. A filio viuente, vita deriuatur in eos, qui carnem eius manducant ex promissione infallibilis veritatis: & cum multa dixerit Iesus, nunc de se ipso pane ratione diuinitatis, nunc rōne corporis, subdit: Hic est panis qui de cœlo descendit, vt utiq; simul complecteretur. Descendit ergo de cœlo, quia diuinitatem a prae cōmunicatam habuit aeterna generatione. Descendit de cœlo, quia verbum caro factū est. De cœlo quoq; descendit, quia corpus eius sacratissimum fuit virtute spiritus sancti conceptum de purissimis sanguinibus virginis. Qui ergo manducat hęc panem qui de cœlo descendit, viuet in aeternum, quod non poterat. Manna merito sui, corporibus praestare patrū vestrorū, qui murmurabant de cibo illo, sicut nunc vos murmuratis dicente: Quo potest hic dare carnem suam ad manducandū; quibus Dominus respondit, & non ad cecitatem, & indurationem cordium eorum, vt moderni haeretici exponunt: quia eadem verba, quae hic dicit Iudaeis, dixit discipulis in cena, quando fuit institutum hoc venerabile sacramētum. Isti autem murmurabant, quia alium modum comedendi carnes, praeter eum qui fieri solet, de reliquis animalibus ignorabant. Credebant ergo se distributurum in partes carnem suam in cibum, quod quia inhumanū fuisset, dicebāt: durus est ille sermo; quibus Iesus ait. Si ergo videritis filium hoīs ascendentem vbi erat prius, tunc

supple

ET VERO EIVS SANGVINE 62

supple cognoscetis, non quod de cœlo descendit, vt isti moderni exponunt: quia non intendit hoc docere. Sed dixit illud, vt intelligerent Iudaei, qđ non dabit suam carnem ad comedendū esū corporali, sicut carnes aliorum animalium vt scimus. Cognoscetis ergo tunc, qđ carnes istas vobis ad comedendū nō erogabo, quia corpus hoc ad cœlos ascendet: sed meā substantiam dabo praesentem realiter: in sacramento tamē, sub quo realiter accipit corpus Dñi; illud inq; qđ habet in cœlo, & ad hoc declarādū, subdit: Caro nō prodest quicquā, spiritus est, qui viuificat. Caro. n. Christi vt videt, & inquantū humana Caro, nō prodest quicquam: Caro tamen Christi, inquantum caro Christi, est caro & spiritus. Est enim in ea spiritus qui salutem operatur. Caro ergo Christi, in sacramento dentibus nō scinditur, neq; facta alteratione in nutriti substantiam cōuertitur, sed manducatio spiritualis verae substantiae corporis Christi, qđ sub illis speciebus nō frangitur. Cibatur animā spiritualiter & sacramentaliter manducantis: quia vel gratiam cōfert, vel iam habitam auget ad praemium. Vterius subdit verba quae ego loquutus sum, sunt spiritus & vita. i. qđ dixi de manducatione panis cœlestis, qđ mea caro est secundum sensum spiritualem, spiritus est, & vita anima: quia sicut corpus viuūt propter animā, ita anima viuūt propter spiritum: corpus ergo qđ est in sacramento, & nō modo sensibili, vitam operat in vobis. Nec. n. est impossibile aliquid esse corpus & spiritualiter manducari, vt credunt obiccentes haeretici. Non. n. qđ spiritualiter manducatur, spiritus est. Cibatur igitur anima nra Christi corpore glorioso, qđ realiter accipit, spiritualiter & sacramentaliter: & cur his verbis, verba mea sunt spiritus & vita, nō cōferunt tot alia verba ab aliis Euangelistis posita, quae huius sacramenti veritatem praedicant: vt accipite, & manducate hoc est corpus meum; & hic est sanguis meus, qui pro multis fundetur: & panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita; & nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis: qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam aeternam; & caro mea vere est cibus & sanguis meus vere est potus, & alia multa quae isti haeretici peruertunt. Et dicant isti: si caro nō prodest quicquā, ita absolute debet intelligi, vt isti exponunt. Sequeretur quod caro Christi circūcisa, passa & mortua, nō profuisset quicquā, cōtra illud Luca: Vltimo oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam: & prima Petri secundo: Christus passus est pro nobis, & infra: Qui peccata nra ipse pertulit in corpore suo super lignum; & Apocal. Primo in sanguine suo lauit nos. Liore. n. eius sanati sumus: & si carnis passio nō profuisset gratis Christus mortuus fuisset. Non enim absolute intelligitur quod caro nō prodest quicquā: sed dicunt isti, vera est sententia dicens caro nō prodest quicquā de manducatione. s. sed quō erit istud dicente Christo Ioā. 6. Iudaeis murmurantibus, qđ necessarii erat suā carnem manducare, & eius sanguinem bibere: quia caro sua vere est cibus & sanguis suus, Vere est potus. Caro ergo Christi, vt passa prodest, vt manducata prodest: verum vt corporaliter manducata, non prodest. Caro ergo carnaliter manducata non prodest. Manducare ergo praecipit, & accipere verum Christi corpus sub speciebus panis, non tamen modo sensibili & carnali manducatione, sed spirituali, quam isti non intelligunt stare cum reali existētia corporis Christi sub modo sacramentali. Neq; omnia hęc oportet exponere de

L ii

fide passionis Domini, quam toties docuerat Dominus: neq; oportebat celare veritatē Iudeis, quam Paulo ante docuerat, dicens: Opus dei est, vt credatis in eū qui misit me. Qd' si indurare postmodum voluit corda eorum: quomodo eis dē verbis præcise est vsus in nouissima cœna Hierosolymis celebrata, cū dilectis suis loqueretur. Ex his quę dicta sunt, patet error modernorum Hæreticorum negantium Eucharistiam esse sacrificium: nam aliquid factum ad honorem soli Deo debitum, & ad eum placandū: cur sacrificium non appelletur, non video. Præterea illud qd' Deo exhibetur, vt spiritus hominis feratur in Deū: sacrificiū dici potest, iuxta illud Prophetæ: Sacrificium Deo spiritus cōtribulatus. Eucharistia autē vtimur, vt spiritus noster feratur in Deum. Præterea sacrificia ordinant ad tria. Primo ad remissionem peccati, iuxta illud Pauli ad Hebræos. 4. Oīs nāq; Pontifex ex hoibus assumptus, pro hoibus cōstituitur in his quę sunt ad Deū, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis. Secūdo, ordinat sacrificia, ad p̄seruationem gratiæ: ideo offerebat Hostia pacifica Leuitici. 3. Tertio ordinatur: vt p̄fecte anima Deo vniet, quod fit in gloria: Ideo in veteri lege offerebatur Holocaustū. i. totum incensum. Cū ergo in sacramento cōtineatur Christi corpus: per illud remittunt peccata, iuxta sermonē Apostoli ad Hebræos. 10. Habemus fiduciam per sanguinē eius in introitū sanctorū, licet principalit̄ nō ordinat ad remissionē peccati, quia qui indigne sumit iudicium sibi manducat & bibit: illud tamen sacm̄ nouæ legis, de se potest, & deuotę accidentis atritio fieret contritio, vbi confessio fortassis fieri non posset. Cōseruat etiam nos in gratia, vt patet per Christi promissionem dicentis. Qui manducat meam carnem, vitam habebit æternam, quia manebit in Christo, & Christus manebit in eo. Sacrificium quoq; dicitur, quia est speciale rememoriū passionis Domini iuxta sermonē Domini, Luca. 22. Hoc facite in meā cōmemorationem, & Paulus ad Cor. Quotiescunq; manducabitis panē hunc, mortem Dñi annunciabitis. Propter qd' baptismus, ita est sacm̄ quod non pot' dici sacrificium. Dicit' ē hoc sacramētum, Eucharistia: quia illum continet, qui fons est & origo oīs gratiæ, de cuius plenitudine oēs accepimus. Io. primo. Cōtinet. n. subsistentē nō accidentalē grām: ideo Eucharistia dicit' .i. bona gratia: & dicitur etiam viaticum, quia in via nos sustentat per modum nutrimenti, & ad finem perducit: Nemo enim venit ad patrem, nisi per filiū. Dicitur vero cōmuniō, quia per hoc sacramētū vnimur inuicem & Christo, vt patet Ioā. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meū sanguinem in me manet, & ego in eo. Solet ēt aliis nominibus nominari, vt mysterium fidei & huiusmodi, vt dicemus, cum de forma cōsecrationis erit habendus sermo. ¶ Hucusq; probatum est ex textu Euangelistarum & Pauli, qd' sub sp̄bus panis sit verū Christi corpus. Vt tamē hæretici magis cōfundantur: animi autē Catholicorū magis reficiant: Decretū inducere, quid super hoc, præcipui doctores dixerint, præsertim cum doctoribus istis, velint aduersari eorū hæresim defendere, & tm̄ sacm̄ impugnare. Damascenus igitur lib. 4. cap. 4. ait. Nunc interrogas qualiter panis sit corpus Christi, & vinum & aqua sanguis Christi. Dico tibi, & ego qd' sp̄s sanctus superuenit, & hæc facit quę sunt super rationem & intelligentiam: & infra quem admodū in baptisate, quia cōsuetudo est hominibus aqua lauari, & oleo vngi. Coniugauit oleo, & aqua gratiam, spiritus, & fecit illud lauacrum regenerationis.

nis. Ita quia cōsuetudo est hominibus panē comedere, & vinum bibere, & aqua. Coniugauit eis Iesus diuinitatem, & fecit ea corpus & sanguinē eius: hæc ille Doctor egregius. ¶ Diuus autē Ambrosius. 4. de sacramentis dicit: Sicut, verus Dei filius est Dominus Iesus Christus, ita vera Christi caro est quam accepimus, & verus sanguis eius est potus. Item in eodē libro ait. Ille autem panis, ante verba sacramentorū, panis est vsitatus: vbi accesserit consecratio, de panis fit caro Christi. Consecratio autē, quibus verbis est, & quibus sermonibus, nisi Dñi Iesu? Si. n. tanta vis est in eius sermone, vt inciperent esse quæ nō erant, quantomagis operatorius est, vt sint quæ erant & in aliud cōmutentur. Si enim operatus est sermo cœlestis in aliis rebus, cur non operatur in cœlestibus sacramentis: ergo ex panis corpus fit Christi, & vinū fit sanguis cōsecratione verbi cœlestis. Modū requirit, accipe. Cōsuetudo est, vt non generet homo, nisi ex viro & muliere: sed quia voluit Dominus, de spiritu sancto & virgine natus est. ¶ Item Hylarius. 8. de Trinitate ait. De veritate igit' carnis & sanguinis Christi, nō relictus est ambigendi locus. Nunc. n. ex ipsius dñi professione & fide nostra: vere caro est, & vere sanguis est: Hoc ergo vitæ nostræ causa, in nobis carnalibus manentem: per carnē Christum habemus, victuris nobis per eum, ea conditione qua viuunt ille per patrē, & 10. de Trinitate, dicit: se panem hic dicit: ac ne verbi virtus, atq; natura defecisse existimaret: in carne panē carnem suā esse dixit: vt per hoc, qui descēdens de cœlis, panis est non ex humana conceptione. Origo etiam corporis eius existimaret, dum cœleste etiam corpus ostenditur. At vero, cū panis est, absumpti, p̄ verbum corporis est professio. ¶ Item Hieronymus in sermone dominicæ post Epiph. sic scribit. Singuli autē accipiunt totū, Christum dominū, & singulis portio nibus totus est, nec per singulos minuitur, sed in singulis se præbet. Item, idē ad Eluidum, nec Moyses dedit nobis panem verū, sed dominus Iesus ipse cōiuita: & conuiuium ipse comedens: & qui comeditur. ¶ Iterum Ambrosius in libro de sacramentis. 4. inquit: Mirabile est, quod Deus Mannam plerique patribus, & quotidiano cœli pascebantur alimento: vnde dictū: Panem Angelorū manducauit homo, sed tamē panem illum, qui manducauerunt omnes in deserto mortui sunt. Est autem esca, quā accipitis: iste panis viuus, qui de cœlo descendit: qui vitæ æternæ substantiā administrat: & quicumq; hunc panē manducauerit, nō morietur in æternū, quia corpus est Christi. Conlyderanunc, vtrum præstantior sit panis Angelorum, an caro Christi: quæ utiq; corpus est vitæ. Manna illud de cœlo. Hoc super cœlum. Illud cœli. Hoc domini cœlorum. Illud corruptioni obnoxium, si in diem alterum seruaretur. Hoc alienum ab omni corruptione. Qui cumq; religiose gustauerit, corruptionē sentire nō poterit. Illis aqua de petra fluxit: tibi sanguis ex Christo: illos ad horā satiavit aqua. Te sanguis diluit in æternū. Iudeus bibit & sitit. Tu cū biberis, sitire nō poteris. Illud in vmbra hoc in veritate. Et post pauca, sequit'. Potior est lux, q̄ vmbra: veritas, q̄ figura: corpus creatoris, q̄ māna de cœlo: & infra, multis miraculis recitatis, dicit: Sed quid arguimētis vtimur: suis vtamur exēplis: incarnationis astruamus mysteriū veritatē. Nunquid naturæ vsus præsentit, cum Dominus Iesus ex Maria nascetur? Si ordinē quarimus, virō mixta fœmina, generare cōsueuerat. Liqueet igitur, q̄ præter naturæ ordinē, virgo generat, & quā confecimus corpus ex virgine est. Quid hinc?

tura ordinē quaris in Christi corpore: Cū præter naturā sit ipse Dñs Iesus partus ex virginē vera utiq; caro Christi est, quæ crucifixa est; quæ sepulta est: Vere ergo illius carnis sacm̄ est: Ipse clamat Dñs Iesus: Hoc est corpus meū. Ante bñdictionē verborū cœlestiū, alia spēs nojatur. Post cōsecrationē Xpi, corpus signifi-
cat. Ipse dicit sanguinē suum añ cōsecrationē. Aliud dñ post cōsecrationē: san-
guis nuncupat. Tu dicis Amē, hoc est, verū est, quod os loquit, mens intenta fa-
tetur, quod sermo sonat, affectus sentiat. ¶ Item idem dicit, oīa quæcūq; voluit
Dñs, fecit in cœlo & in terra, & quia voluit, sic factū est: ita, licet figura panis &
vini videantur: nihil tñ aliud, quā caro Christi & sanguis post cōsecrationē credē-
dum est. Vnde ipsa veritas ait ad discipulos: Hoc, inquit, caro mea est pro mundi
vita, & mirabilius loquar non alia plane, q̄ quæ nata est de Maria, & passa in cruce
& resurrexit de sepulchro: hæc inq; ipsa est, & ideo caro Christi est quæ p̄ mūdi
vita adhuc hodie offert, & cum digne accipit vitam utiq; æternā in nobis ope-
ratur. Panē quidē istū, quē sumimus in mysterio, illū utiq; intelligo panē q̄ manu
sp̄s sancti formatus est in vtero virginis, & igne passionis decoctus in ara crucis.
Irenæus doctor vetustissimus, Policarpi discipulus, qui fuit discipulus Ioā. Euan-
gelista. Hanc veritatē prædicat & defendit. Audi inq; ipsum contra hereses Valen-
tini. l. 4. vbi dicit. Vani autē oīmodo, qui vniuersam dispōnē Dei cōtēnunt, & car-
nis salutem negant, & regenerationē eius spernunt, dicētes nō eam capacē esse in-
corruptibilitatis. Sic autē secundū hæc, videlicet nec Dñs sanguine suo redemit
nos, neq; calix Eucharistiæ cōmunicatio sanguinis eius, neq; panis quē frāgimus
cōicatio corporis eius est: Hæc ille. Et infra, multoties repetit sermonē de vera
Christi carne, & vero eius sanguine. Vñ dicit. Sp̄s. n. neq; ossa, neq; carnes hēt,
sed de ea dispōnē, quæ est secundū hoīem, quæ ex carnibus & nervis & ossibus cō-
sistit, quæ de calice, qui est sanguis eius, nutrit: & de pane qui est corpus eius, auge-
tur. Hæc Iren. videamus mō, quid Cyprianus dicat, quē adeo magnificat Aug. Di-
cit Itaq; Cyp. in p. l. suarū epist. Vt quos excitamus & exhortamur ad præliū, nō
inermes & nudos relinquamus, sed protectiōne sanguinis & corporis Christi mu-
niamus, & cum ad hoc fiat Eucharistia, vt possit accipiētib; esse tutela, quos tu-
tos esse cōtra aduersarium volumus; munimēto dñicæ saturitatis armemus: hæc
Cyp. Et infra. Idoneus esse nō pōt ad martyriū, qui ab ecclesia nō armatur ad præ-
liū; & mens deficit, quā nō recepta Eucharistia erigit & accendit. Eandē verita-
tem aperit in l. suarū epist. declarādo verba Paul ad Cor. Sed audi Cyp. in sermo-
ne de cœna Dñi, vt innotescat tibi, q̄ impie dicant heretici moderni, vbi trās-
stantiationē dicunt cōstitam esse a Papistis. Audi inq; Cyp. dicentē. Hoc factū,
aliquē corpus suū, aliquē carnem & sanguinem, aliquē panem Christus appellat por-
tionem vitæ æternæ, cuius secundū hæc visibilia corporali cōmunicauit naturā.
Panis iste cōis in carnē & sanguinem mutatus, procurat vitā & incrementū. Quid
est, ergo mutari panē in corpus christi, nisi transubstantiari: Dicit et Cyp. in fine
eiusdem sermonis: Sed & nos ipsi corpus eius effectū, sacro & re sacramenti, capi-
ti nōo connectimur & vnimur; & infra. Eundē cibum manducantes, & eundē po-
tum bibentes, qui de petra spiritali profluit & emanat. Qui cibus, & potus est
Dñs noster Iesus Christus. Hæc Cyp. verba, cōsolantur oēm animam fidelem.
¶ Itē Gregor. Nazianzenus, dictus benemerito Theologus, orōne sua. iā. dicit

ista

ista verba. Ita igr̄ educatus, & eruditus, quæadmodū & nūc oporteret illos, qui &
magnum Christi corpus tractare debent. Aug. quid dicat, mox tibi aperiat, vt taceat
& erubescat heretici. Imprimis, vide ipsum in l. 9. suarū cōfessionū cap. 12. & 13.
vbi primo habes missam pro defunctis. Habes et Eucharistiā, vocari sacrificiū
precii nostri, qd̄ offertur in missa. Et ita habes missam, & orōnes, & elemosy-
nas pro defunctis. Et hanc doctrinā repetit in l. de cura agenda p̄ mortuis,
vbi habes pro eis suffragia nō sine aliquo ordine. Dicit. n. quæ cū ita sint, nō exi-
stimemus ad mortuos, pro quibus curā gerimus peruenire, nisi qd̄ pro eis siue al-
taris, siue orationū, siue elemosynarū sacrificiis solēnter supplicamus, quāuis
nō pro quibus fiunt, oībus profunt. Sed his tñ quibus, dū viuunt, cōparat, vt p̄-
sint: Hæc Aug. Verū multos inuenio addentes et & ieiuniū. Ex his verbis Aug.
patet, q̄ detur purgandi locus post obitū. Suffragia. n. non fiunt pro martyribus
& beatis, neq; pro dānatis in inferno: ergo pro his qui sunt in purgatorio. Ani-
maduerte tñ, q̄ Aug. in tract. de. 8. quæst. ad Dulcitiū, verba quædam dicit, quæ in-
ducunt quidā, intelligētes, vt purgatoriū possint in dubiū reuocare. Nec erit inu-
tile, hic parum digredi, vt mentem Aug. exponamus. Aug. itaq; exponens verba
Apost. i. ad Cor. 3. vbi dicit. Salustius erit quasi p̄ ignē. Aug. dicit, q̄ quidā sunt
qui Xpm amore rerū temporalium non deserunt; tñ dolent amissione rerū, quas di-
ligebant. Sed iste ignis, & iste dolor, nō subuertit, neq; cōsumit. Et de hoc dolo-
re, & de hoc igne, ipse dicit. Tale aliquid et post hanc vitam fieri incredibile nō
est; & vtrum ita sit, quari pōt, & aut inueniri, aut latere: Hæc Aug. Et ita nō dicit
latere ignem purgatoriū, sed si est dolor de temporalibus, quæ hic dimittunt post
hanc vitā. Postea vero introducit expositionē de igne purgatorio. De quo certe
Paul. intelligit in fine, cū dicit. Ipse autē saluus erit, sic tñ quasi per ignē, nō in priu-
cipio, cū dicit. Vniuersiusq; quale opus sit, ignis p̄babit. Tunc. n. per ignem, diu-
nū rigorosum examen intelligit. Et q̄ illa dubitatio Aug. nō sit de purgatorio,
sed de dolore post obitū, ipse manifestat qui eandē dubitationē repetit de fide
& operibus cap. 16. cuius verba, si videbis, nō dubitabis sup̄ istud. Quod vero ipse
purgatoriū ponat: Vide in Enchir. ad Laurentiū, cap. m. vbi dicit. Neq; negandū
est, defunctorū animas, pietate suorū viuētū releuari, cū pro illis sacrificiū media-
toris offert, vel elemosynæ in ecclesia fiunt. Hæc ille. Et declarans modū, di-
cit, q̄ suffragia nō profunt valde bonis. i. beatis, neq; valde malis. i. dānatis; sed
mediocriter bonis, mediocriter malis; qd̄ nisi de purgatorio intelligi neq; neq;
isti tertiū in inferno sunt, quia dānatos nominat, vt male quidā Anconitanus in-
telligit; sed dānantur existentes in purgatorio. i. p̄nā dāni patiuntur. Nō te de-
cipiat verbū istud in doctrina Aug. qui semp̄ dicit p̄ ueros decedentes sine sacro
regenerationis dānari, & tñ nō sunt in inferno. Liber. n. ille de fide ad Petrū Dia-
conū, vbi hoc dicit: non est Aug. sed dānantur p̄ ueri. i. p̄nā dāni patiuntur. Mi-
tissima tñ est p̄nā corū. Et si in inferno esset intelligenda illa Aug. doctrina; in-
tantū possent multiplicari suffragia, q̄ nulla p̄nā esset in inferno, aut per dimi-
nutionē p̄næ, aut per augmentum virtutis, vt p̄nā fieret tolerabilior. Et si tibi
dñ, quod Aug. dubitat de purgatorio, in Ipnosticon cōtra Pelag. Censura &
Phrasis, te docent illum librum non esse Aug. a quo habes purgatoriū, missam sa-
crificiū nostri precii, pro defunctis, & veritatē Eucharistiæ. Et vide ipsum cōtra

literas Petiliani. l. 2. vbi dicit: Sicut aliud est carnis circūcisio Iudaorū; Aliud autē quod octauo die baptizatorū nos celebramus; & aliud est Pascha, qđ adhuc illi de oue celebrant; Aliud autē, quod nos in corpe & sanguine Dñi accipimus: Hac Aug. & p̄tra Cresconium gr̄maticū. l. i. ca. 27. dicit: Quid de ipso corpore, & sanguine Dñi vnico sacrificio pro salute nr̄a: quis ipse Dñs dicat. Nisi quis manducauerit carnē meā, & biberit sanguinē meū, nō habebit in se vitā. Nōne Apost. docet: etiā hoc perniciosum male v̄tentibus fieri: Et in cap. 27. iterū repetit de sacrificio corporis & sanguinis in sacro: & in. l. de anima, & eius origine, ad Petrū presbyterū. li. 2. cap. 11. vbi reprehendit eos, qui corpus Xpi offerunt pro nō baptizatis. Et. l. i. de peccatorū meritis & remissione, & sup Io. 6. cap. & p̄tra duas epistolas Pelag. ad Bonifatii li. 2. & l. 4. Eandē veritatē sacri instruit. Et in psal. 33. p̄cione 2. dicit. Quę sunt ista Hostia ciuitatis, nisi corda nr̄a, quę clauseramus p̄tra Christum, qui de tympano crucis, aperuit corda mortaliū, & ferebat in manibus suis. Quō ferebatur in manibus suis, quia cū cōmendarē ipsum, corpus suū, & sanguinē suum: accepit in manus suas, qđ norunt fideles, & ipse se portabat quodamō, cum diceret: hoc est corpus meum: Hęc Aug. qui in epist. Tho. ad Bonifa. epist. 23. sic dicit. Nōne semel imolatus est Xps in seipso: & tñ in sacro, nō solum per oēs Paschæ solēnitates, sed omni die, populis imolat: nec vtiq; mentē, qui iterrogatus eum r̄derit imolari: Hac Aug. Qui infinities veritatē sacri Euchariſtiae veneratur. Origenes ē, doctor gloriosissimus, & post ap̄los ecclesiarū magister, a Hieronymo appellatus, sup Matt. cap. 26. Tract. 34. dicit: Panis iste, quem Deus verbū, corpus suū esse fateat: verbū est nutritoriū aīarum; verbum de Deo, verbo procedens: & panis de pane cōlesti qui positus est sup mensa: & infra. Et potus iste, quē Deus verbū, sanguinē suū fateat: verbū est potens & inebrians pr̄clare corda bibentiū: & infra. Est sanguis v̄uę illius, quę missa in torcular passio nis, protulit potū hunc. Sic & panis est verbū Christi factū de tritico illo, qđ cadens in terrā bonā multū fructū reddidit: Hac Orig. Vbi patet manifeste, in calice esse sanguinē Christi, qui dictus est & Botrus v̄uę, vt notat Aug. in enarratione sua, in psal. 8. Ille Botrus v̄uę est, quē ligno suspensum de terra promissionis, qui p̄missi erant a populo Israel, tanq; crucifixū attulerunt: & pars ligni, in quo suspensus erat pars ante, & pars post terga, vtrūq; testū significabant. Sanguis ergo istius v̄uę, & ille panis, qui moriens tm̄ fructum attulit in sacro assumunt. Et ita apparet tibi, secundū intentionē Origenis, quod panis in sacro, verbum est, quia corpus Christi est (nō substantia panis) assumptum a verbo in v̄nitate existentia, sicut in v̄nitate personā: & qui manducat hanc carnē, viuet p̄ Christum, sicut Christus viuit p̄ Patrem, ideo Propheta a Spiritu sancto edoctus, dixit: vt Aug. notat in enarratione psal. 1. Rex meus, & Deus meus: quia regē Christum scripture appellare solent & Christus via est, per quā itur ad Patrē. Ideo Apost. admirabiliter & profundē cōplectens Trinitatis mysteriū, dixit. Ex quo oīa, per quem omnia, & in quo omnia. Ex Patre. n. oīa sunt, per filium, & fiunt omnia, & inſtauratur omnia. In Spiritu sancto, fiunt omnia: Dilectione enim Deus facit cuncta quę facit.

Solutions

Solutions ad rationes Hæreticorum.

REMANET nunc rōnes factas ab aduersariis, ostendere, cōtra veritatē nō cōcludere. Ad primā ergo rōnem, iam r̄sum est, declarando Euangeliū Ioā. ab istis perperā intellectū: Christi. n. caro dentibus scissa, & in stomacho digesta, nihil prodesset: Nā sic Iudæi intelligebant sermonem Domini, & qđ esset, erogaturus eis, carnem suam. Iō dicebant: Durus est iste sermo, p̄ qđ Christus eos ab errore reuocans: certificauit eos qđ corpus eius gloriosum ascensurū erat in cōelos: & cōsequēter, nō erat sic daturus carnem suam ad comedendū vt nauſeam generaret: modus ergo comedēdi carnalis nō prodest, neq; caro eius vt humana est, & e regione spiritus accepta, prodest quicq;. Prodest autē Christi caro, quā caro est & spūs. Caro ergo nihil p̄dest. Caro Xpi p̄dest, quia est v̄nita supposito, verbi i v̄nitate existētē, iuxta illud Aug. io. de Ciuitate Dei. Nō. n. caro per se ipsam mūdat, sed p̄ verbū, a quo suscepta est: qđ cū sit principiū oīum suscepta aīa de carne, & animam credentiū mūdat & carnem: ergo caro nō prodest quicquā. Quid. n. prodesset Xpo propinquū esse, p̄p̄nitate carnis spūs est qui viuificat, & caro Christi vt Christi est, caro est & spūs, & vt spiritus viuificat, nō vt e regione spiritus distinguit. Oportet ergo spūaliter mysteria intelligere, nō qđ ibi non sit sacramentaliter verū Christi corpus, sed interioribus oculis carnem Christi verā sub speciebus panis adorare, & sacramentali & spūaliter comedere. Ad secundam rōnem patet solutio, quia vera Christi caro nō carnaliter comesta, vt ceterarū carnes comedunt, nauſeam nō generat. Vñ Xps satis nauſeam eiecit, cū modum carnaliter manducandi negauit. Vnde Iudæi pr̄cipue videbant dubitare de modo, quia aliū modum comedēdi carnes pr̄ter solitū ignorabant: iō dicebant. Quō pot carnem suam dare ad manducandū. Instruētis autē de modo perfidē, nō est nauſea, sed maxima delectatio v̄niri cum Xpi corpore, sicut fit cū digne sacrm̄ istud suscipit. Ad tertiam rōnem in qua dī, qđ oēs sensus cōtradiciunt nostrā positioni: dicendū nunc est: Quid quarunt isti naturę ordinē. Xps ex virgine sine viro, pr̄ter naturā, natus & mortuus, resurrexit: pr̄ter naturam mortuos suscitabat: pr̄ter naturā ascendit ad cōelos. Si hæc Euangelio credimus: cur nō credemus eidem dicēti: Hoc est corpus meū: & hic est sanguis meus. Captiuare. n. oportet intellectū in obsequium dei, & vbi sensus pr̄starent experimētum, euacuet & fides, & meritū fidei, cuius hoc sacrm̄ est mysterium. Sed quia ista species cōsecratæ p̄nt nutrire, & p̄sequēter ex eis generari substantia: ali quid est dicendū, quia ex nō substantia non pot fieri substantia: & alii qui sunt, qui dicunt qđ Christus est in Euchariſtia quādiu species sunt, ita qđ sub illis possit stare substantia panis. Sciatim autē qđ desinit sub illis esse corpus Xpi, redit substantia panis: sed isti sunt in errore manifesto, neq; stant in opinione. Quartū. n. ab istis qñ redit substantia panis, aut redit in vltimo instanti, qñ. l. generatur substantia nutriti, vel ante illud instans, si in illo instanti: ergo tunc est panis, & non panis. Est. n. panis positione: nō est panis quia primū esse substantię genite est primum nō esse panis ex quo generatur: Si vero redit ante illud instans: ergo remanebunt per aliquod tps species panis cōuenientes, sine Christi corpore, vel Xpi

Corpus, per aliquod tēpus erit in simul cum substantia panis, qđ isti admittere nolunt. Ideo alii aliter dicunt, qđ antiquo miraculo, deus nouā materiam creat, non aut illam, quā in corpus Xpi conuertit. Sed queritur ab istis: qđ redit ista materia: aut redit in instanti, qđ noua substantia generat, vel ante illud instans. Si autē ergo est ibi Xpi corpus, cum alia materia, quod illi nō concedunt. Præterea illa materia, omnino erit cū aliqua forma, quia secundū illos non potest materia, per quā cūq; potentiam esse sine forma, quia cōtradictionem implicat: neq; potest Deus effectum formale separare a causa formali. Esse autē effectus formæ ponit: ergo erit Xpi corpus cum alia substantia, aut erit materia sine forma. Si vero ponitur in eodem instanti: frustra ponit, vt agens naturale ex ea generet, cū non generet nisi ex materia quanta. Præterea generat corrūpendo. Materia autē illa, non ponitur redire cum forma corrūpenda, quia sic et cōcurrerent primum suū esse, & primū sui non esse: ideo audienda est Thomæ suā, qđ dimensionibus, ppter propinquitatē quā habet ad materiam cōcedit, qđ possint esse vicemateria, quæ in instanti generationis diuina actiōe virtute primi miraculi, trāsīt in materiam, & agens attingit nudā essentiā materiæ, vt patet apud Tho. 3. p. q. 77. non qđ forma substantialis perficiat dimensiones, quæ nō sunt materia substantialis. Hoc simile esset, dicere albedinem Angelū informare. Præterea, actus in genere substantiæ, non potest esse actus potentiæ in genere accidentis. Præterea a quo fit illa forma de nouo, quæ secundū eos in dimensionibus recipere. Si a Deo creat, nō oportebat laborare ad saluandos effectus agentis naturalis, in tñ quod dimensionibus naturā materiæ cōcedimus. Si vero illa forma fit ab agente naturali, quō agens naturale educet formam a passio in cuius potentia nō cōtinet. Actus autē substantialis, nō cōtinet in potētia accidentalis dimensionis: agens ergo naturale agit in dimensiones vsq; ad instans gnatiōis exclusiue: sed tunc agit in materiā in quā formā introducit & quātitatē educendo de potētia passio: vide Th. 3. par. & ita vicepanis patitur: recipit vero dimensio iā vere facta materia. Potest etiam dici, quod quicūq; definit Eucharistia, siue per alterationē, siue per motū in quātitate redit substantia cōposita, cui illa accidentia conueniunt, & quam afficiunt in instanti corruptionis, & immediate fit a Deo. Patet inq; istud, qđ cessante Eucharistia, nō amplius durat miraculū, vt accidens sit sine subiecto: ergo in instanti illo redit substantia cōposita, & non alia q̄ illa quæ nata est illis accidentibus affici. Hæc autem substantia, a nullo fieri forsitan potest, nisi a deo, quia nullū agens habet virtutem actiua ad hoc sufficientem. Deus ergo est, qui substantiā cōpositam ibi creat: qđ si vltior sequit generatio de illa substantia: agens naturale, qđ ibi habet passum sibi cōueniens, habet vnde agit in formā substantialē. Dō nec autē illa substantia generet, quō poterit virtus nutritiua ex accidentibus generare substantiā, aut a generare: sed de hoc est sermo, cum de transmutationibus circa Eucharistiam disputamus alibi, & sic habes qđ in his quæ ad fidē attinent, nō est fugiendum ad sensus, quia sic de trinitate & incarnatione dicerem. Sed dicas cum Paulo ad Hebræos. 11. Fides est sperandarum rerū substantia argumentum nō apparentium. Beati qui nō viderunt & crediderunt Ioā. 20. Ad sequentem rōnem, quā ad quid valere & inducere velint nō intelligo: si quia tanto apparatu fecit illud Dñs volunt elicere (vt vident intendere) nō esse ibi verum

rum corpus Christi. Vnde illud sequat nō video. Videat fortasse illis, quod vbi sit verum Christi corpus in sui reali pntia, nō deberet cum tanto apparatu celebrari: sicut vbi panis sit, qui verum Christi corpus significaret. Accepit ergo Iesus panem, non vt panis remaneret, sed vt qui sui voluntate ex nihilo factus est, in corpus Christi præexistens mirabiliter conuerteret. Ad sequentem rōnem, quæ fundamentum est erroris eorum, dico quod loca per eum adducta sunt methaphorica, & ex sermonibus methaphoricis trahere similitudinē ad sermonem propriū est hominis non potentis discernere iter verū & verisimile. Cognoscitur autē quādo sermo est parabolicus ex circumstantiis scripturarū, quæ scripturas illuminat. Non n. si Leo dicitur Christus, ideo Leo erit, qui in Syluis habitat, & rationis est expertus. Dicit tñ Dñs caro mea, vere est cibus. Si vere, nō ergo parabolice. Similiter dum dicit septem boues pingues, sunt septē anni vbertatis: quis nō intelligit boues non esse annos, sed annos vbertatis significare: similiter qđ semen bonū seminatum non est filii regni, & alia quæ inducunt. Similiter dum dixit: Ego sum vtiis vera: vos estis palmites. Quō Christus erat vitis: ex hoc quod subdit potestis intelligere. Nō n. discipuli erant veri palmites, ideo neq; Christus erat vera vitis materialis, sed pp hoc nō sequitur quin ad Christi benedictionē illam, s. quæ dicit, & qua in cōsecrando vtimur, hoc est corpus meū, panis nō fuerit cōuersus in verum Christi corpus, & vinū in eius sanguinē. Sed si oīa volunt in parabolis saluare: quid soliditatis remanebit in fide: neq; cōuenit sermo methaphoricus in institutione sacramenti, sicut quā Dominus in parabolis loquebatur. Ad aliam rōnem quam accipiunt ex verbis Luca. 22. Animaduerte lector, quod esse memoriale passionis Domini, nō negat ibi fore verum corpus Christi, sicut neq; pp hoc qđ sacramentum illud mysterium vocat. Vnde fomentum erroris accipiunt aduersarij: nam vt memoriale sit & significatiuū dominicæ passionis, non requirit vt ibi sit substantia panis, immo verum Christi corpus qđ in cruce fuit passum, perfectius eius passionē significat, & memorialiter repræsentat. Ideo voluit Christus, ducens nos ad manus amicitia, suamq; charitatem declarans erga nos præstans: se non solum videri desiderantibus, sed & palpare, comedere, & amplecti & totū effectū explere: igitur vt leones flammam spirantes, sic ab illa mensa discedamus, terribiles facti diabolo. Verior ergo repræsentatio & cōmemoratio fit Domini, & passionis, per verum Christi corpus, q̄ per panē triticum: Panis, n. Cælestis, magis repræsentat passionem Domini cælorū, q̄ panis de terra ortus. Mysterium quoq; dicitur illud venerabile sacm, qm̄ aliud cernitur, aliud credit, cernuntur species panis & vini. Caro autē Christi creditur, & verus Christi sanguis: ideo fidei, mysteriū, quia sola fide penetrabile: nec per aliquā artem sumi potest experiri. Solet etiam quōq; sacm̄ istud a multis exemplū appellari, nec propter hoc debet negari veritas sacramenti: nam & Christi mors & eius resurrectio, exempla sunt nobis, & tñ vera mors, veraq; resurrectio. Scribit. n. Petrus. 1. Ep. 2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplū vt sequamini vestigia eius. Resurrectio quoq; exemplum est, nos admonens, vt a peccatis resurgamus, & cōfidamus in carnis resurrectionē: nam Xps resurrexit, ergo & nos resurgemus. Quod vero in eadem ratione inducunt ex verbis Apostoli, iam declarauimus mentem eius conformem dictis Euangelistarum. Species enim panis frangimus, panem tamen

cœlestem qui de cœlo descendit, accipimus & comedimus, species frangēdo, corpus Dñi nō laudendo. Illum. n. panem dat quem Māna figurauit. Non figurauit autē Manna panem Triticeum, sed panē cœlestem qui longe superior est pane Angelorum, quē comederunt patres in deserto. Cōcario est ergo corporis Christi, & mortem Dñi annūciamus perfectius per verū corpus eius, q̄ fecisse mus per solum panē caducum. Cum ergo Christi carnē offerimus: Christi passionem cōmemoramus: gratias Deo agimus, qui in sanguine filii sui redemit nos. Redemptio autē dicit, quod hostibus datur pro redimēdis captiuis. Ipse ergo est redēptio nostra, iuxta sermonem Isaia: 53. cap. Vere languores nostros ipse tulit & dolores nostros ipse portauit. Christus. n. (ad Rom. 4.) mortuus est pro delictis nostris, & resurrexit ppter iustificationē nostrā: ideo corpus eius verissimū offerentes: eius passionē memoramus: Deo gratias agimus: & de mensa discedimus tanq̄ Leonēs diabolo facti terribiles. ¶ Ad auctoritatē Aug. rñdendū est, quia nō est similis Tertuliano, quē magnificiunt illi, quem tñ Hierony. hereticū nominat, & dicit eū incidisse in errorem Montani: sed qualis sit mens Aug. Lucas claris probauimus. Aude tñ quidā modernus hæreticus Zuuēlius appellatus, dicere Aug. mentem esse, negare in sacro verum Xpi corpus, tacuisse tñ, q̄a oppositum tpe suo valde inualuerat: quā quantū Aug. cōueniant, & eius doctrinā, alii deiudicent. Ignorauit fortasse Aug. naturā mendacii, quam nullus melius cōsiderauit, qui neq; officiosum admisit, vt patet in libro suo de mendacio. Dico ergo, q̄ accidentia panis & sanguinis, cum Xpi corpore, quā Xps dedit discipulis in iustione huius sacri: sunt sacra, q̄ significat Xpm passum. Non est tñ ibi panis significatiuus, sed panis cœlestis est, qui Christi passionē significat, ad id qd̄ dicit de Aug. sup. Io. 6. dico qd̄ loquitur de corpore Christi mystico, & de gratia, quā est eius effectus. Et de vero Xpi corpore, oīa hæc tagit, vt vidēti patet. Neq; ponentes corpus Christi in sacro, carnem scdm carnē exponimus, sicut Iudæi credentes Christum erogaturū & distributurū carnes suas ad comedendū. Xps autē in cœlo est, & in Hostia realiter: sacrāliter tñ: & ideo nō carnaliter intelligimus, sed spūaliter, veram tñ carnem eius. Et si licet Aug. per eundē Aug. exponere: auidi verba eius, vbi superius induximus, Et si veritas ait: caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus: quō magnū erit panis quem ego dabo. Caro mea est pro mundi vita, nisi vera sit caro, sed quia fas nō est vorare dentibus: voluit Dñs hunc panem, & vinū in mysterio vere carnē suam, & sanguinē suum, cōsecratione spū sancti potentialiter creari, & quotidie pro mundi vita mystice imolari, vt sicut de virgine p spūm sanctū vera caro sine coitu creat, ita per eundē ex substantia panis & vini, mystice idem corpus Xpi cōsecratur. Corpus Xpi, & veritas, & figura est. Veritas, dū corpus Xpi & sanguis virtute spūs sc̄i. In virtute: ipsius, ex panis & vini substantia efficit. Figura vero: q̄ quod exterius sentit, & credendum est, qd̄ in verbis Christi, sacra cōficiant. Cuius. n. potētia creant, prius eius utiq; verbo ad melius procreant. Sic ergo intelligas, vt sacri doctores exponūt. In cena. n. dum ipsum, & nō ipsum corpus, qd̄ videbat manducabatur, ipm simpliciter & nō ipsum visibiliber, vt dicere possit Dñs: pauperes semper habebitis vobiscum, me autē semper nō habebitis, & ego semper vobiscum ero vsq; ad cōsummationem sæculi, quod non de diuinitate intelligitur, quā cum sæculo non terminabit,

nō terminabitur, sed de sacramentali p̄ntia, de qua antiquiores verba dicūt, quā nō nisi Deo conueniunt directo iudicio iudicent. Dionysius. n. Ariopagita in lib. de Ecclesiastica Hierarchia (si liber eius) . c. 3. secundum nouam translationem scribit, q̄ Pontifex, cum diuina munera, laude profectus fuerit: sacrosancta & angustissima mysteria cōficat, & quā ante laudauerat, venerandis operata & abditā lignis, in cōspectu agit, diuināq; munera reuerenter ostendens ad sacram illorum cōmunionem, & ipse cōuertitur, & reliquos vt cōmunicent hortatur: & post multa subdit. Describit enim Pontifex in his ferme sensibiliber muneribus in cōspectu dans Christum Iesum nostrum spiritualem, vt in imaginibus vitā ex diuinitatis occulte perfecta & incōfusa nostrā mortalitatis absumptione Clementi/ sine proprietatem ex nobis accepisse, atq; ad diuisibile nostrum sine mutatione sui ex vnitae naturali processisse, p̄tq; hanc beatificam clementiam ad participationem sui suorumq; honorum inuitare genus humanum. Si tamen ipsius clementia inferatur, ipsam quantum fas est imitando, sunt veraciter cōsortes Dei, diuinorumq; participes efficiantur. Hæc Dionysius de sacramento Eucharistia, & longe plura vbi inuauat ibi esse verum Christi corpus, sed speciebus panis & vini opertum. Redeganius ergo, vnde diuertit sermo, ad soluēdas. f. hæreticorum rationes. ¶ Ad auctoritatē Origenis dico, quod isti aut parum, aut nihil cōsiderauerunt verba Origenis, qui dicit, panis quem Deus verbum, esse factur corpus suum, cibatorum est verbum animæ. Dicant modo isti: Panis Triticeus est verbum vnitae naturę: aut vnitae suppositi? & clarum est, quod neutro modo ille panis est verbum. Corpus vero Christi, licet non sit verbum vnitae naturæ, est tamen verbum vnitae suppositi. Secundo, dicant: Iste panis Triticeus, est ne cibus animæ, & clarum est quod nō, sed corpus suum, qd̄ est panis viuus, qui de cœlo descendit, quia per manus spiritus sancti formatum, est cibus animæ, dans illi dispositionem æternę hereditatis: quia spiritus est qui viuificat. Et de hoc exigitur fides, & non solum hæc, sed charitas, quę adificat, iuxta illud Apostoli. 1. ad Corinth. 13. Si omnem fidem habuero, sic vt montes transferam, & corpus meum tradidero, vt ardeam: charitatem autem nō habuero, nihil sum. Varie ergo, idem Corpus Christi suscipitur, & varie operatur secundum varias dispositiones recipientium. Dicitur etiam panis benedictionis, quia per corpus Christi, quod est panis cœlestis: anima benedicitur & Christo vnitur: Panis ergo cœlestis, panis benedictionis est, qui animam benedicit & præstat illi permanentiam æternam cum Christo. Christus etiam panem Triticeum accepit, & benedixit verba sacramentalia proferens, & ex pane factum ibi corpus Domini fuit: ideo caro Christi panis benedictionis dicitur, quia per benedictionem panis factum est ibi verum Christi corpus. ¶ Ad auctoritatē Hilarii adductam in oppositum, dico quod per arcanum cibi sancti, non intelligit (vt isti inepte inducunt) contemplationem Christi: sed sacramentum, quod arcanum est: quia creditur, oculis nō videtur. Cibi vero, quia vere cibus animæ est, iuxta sermonem Domini Ioan. 6. Caro mea vere est cibus: id vero quod dicit Hilarius quod. f. in fide resurrectio nis accipitur sacramentum cœlestis panis: non sic intelligendum est, vt realem præsentiam corporis Christi excludat: sed qd̄ panis ille cœlestis qui de cœlo descendit, qui Christus est, veritate dicente: Ego sum panis verus, qui de cœlo

descendi. Non prodesset ubi fides resurrectionis abesset, & charitas, imo sicut nutrimentum corporale in substantiam nutriti non convertitur, nisi mediante calore naturali, ita caro Christi quae vere cibus animae est, non prodest sine charitatis ardore, quae fidem supponit, sine qua impossibile est placere deo. In fide ergo & charitate, debet suscipi sacramentum, & tunc est vera vita: & ita non sufficit confidere in Christum, ut excludit sacramenta, neque fides sola sufficit, dicente Christo. Nisi manducaueritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in uobis. Ad auctoritatem Hieronymi, qui tam clare pro veritate huius sacramenti loquitur (ut notauimus) dicendum quod Hieronymus loquitur de effectu Eucharistiae respectu summetis, qui indigne sumit, & non loquitur de veritate sacramenti, nam malus sacerdos uerba proferens super materiam debitam, sacramentum conficit secundum Christi promissionem. Cum uero dicunt, quod sanguis dispensabatur populo. Dico quod uerum fuit in Ecclesia primitiua; postea tamen a deo creuit populus Christianus, quod propter scandala, quae accidere possent, reuocata est illa consuetudo, praesertim cum in pane sumatur etiam sanguis, qui non derelinquitur Christi corpus in Hostia & propter exemplum Christi, Cleopham solo pane communicantis, ut diximus. Ad rationem per quam probare intendunt, male ordinatum esse, ut uinum separatim consecratur. Dico, quod si in primo signato speciei panis, non continetur sanguis, sed tantum comeditur: patet ibi non esse bis sanguinem ex vi sacramenti, sed sub specie panis esse comitantem; sub specie autem uini, ex vi sacramenti, non ergo incipit esse postquam fuit; quia tunc primo incipit esse vi sacramenti. Praeter autem concomitando primum signatum contentum sub specie panis. Vbi uero teneatur, quod sanguis est pars per se corporis signati sub specie panis, ab hunc etiam non incipit esse bis; quia licet per se sit sub specie panis, non tamen primo; sed ut aliquid primi signati; sub specie uero uini, incipit esse per se & tanquam primum signatum; unde neque Sacerdotes plus accipiunt, quam laici neque Laici diminute capiunt sacramentum. Ad sequentem rationem, quae pluries pertractata est, quia fundamentum erroris eorum est; dico quod procedit ex uerbis Domini male intellectis; Non enim intendit Dominus ueritatem sui corporis, negare summentibus sacramentum, ipsamet ueritate dicente: Caro mea, uere est cibus; & sanguis meus, uere est potus; sed illi carnaliter intelligentes, modum ignorantes: credebant Christum offerre carnes suas, sicut carnes ceterorum animalium, ut dentibus scinderent; & in stomacho digeste in substantiam nutriti converterent. Vnde eis generabatur nausea, & dicebant: Quomodo potest carne suam dare nobis; & similiter durus est iste sermo: Certificauit autem eos dominus se non sic erogaturum carnes suas, ex hoc quod uidebunt eum ascendente ad caelos. Et de modo manducandi uolens eos instruere, dicit dominus; Verba mea sunt spiritus, & uita; Ipsum uero corpus secundum Augustinum, & quod uidebat, & non ipsum quod uidebatur erant manducaturi ipsum inuisibiliter, non ipsum uisibiliter, quod in caelo est. Inuisibiliter ergo, sub forma panis uera christi caro comeditur. Intellexistis ergo praesentialiter spiritus, & uita sunt. Intelligere autem spiritualiter non est in Euangelio, & passionem Domini considerare solum; sed considerando carnem Christi sumere uitam spiritualiter, realiter tamen & uisibiliter. Caro enim christi, ut caro est, non prodest, quicquam. Ut autem caro christi uerbum est, & uerbum cibatorium; non hoc ergo corpus, ut uidebitis manducaturi estis sed inuisibiliter. Unde uobis generata est nausea, neque loquutus est ita

est ita dominus ad indurandum corda eorum, ut haeretici exponunt; cum eadem uerba dicat discipulis in nouissima Coena Hierosolymis celebrata. Ad sequentem rationem, in qua dicitur, quod secundum illud aliquid terminat, secundum quod succedit termino a quo; dicendum, quod proprie christi corpus non dicitur succedere panis secundum esse substantiae; quia licet habeat esse substantiae post esse panis; non tamen incipit illud esse habere, pane desinente, quod ad successionem proprie requiri uideatur. Unde neganda est propositio, dicens secundum illud terminat, secundum quod succedit, quia secundum esse substantiae, terminat secundum quod proprie non succedit, & error eorum est, quia propositio uera esset si transubstantiatio esset productiua termini ad quem, quia tunc secundum illud terminaret secundum quod succederet. At transubstantiatio non est productiua, sed conuersiua tantum alterius in ipsum, ideo secundum illud terminat, secundum quod non succedit; sed bene uerum est, quod secundum illud est nouitas in termino ad quem, secundum quod succedit termino a quo. Non est autem in christi corpore aliqua nouitas, nisi secundum praesentiam; & secundum illam, dicitur succedere substantiae panis; quia quoniam erat substantia panis, christi corpus non erat praesens; nunc uero realiter est praesens. Secundum ergo praesentiam succedit, secundum quam est nouitas. Secundum substantiam uero terminat. Ideo transubstantiatio non est uerbum a papistis inuentum, ut asserunt haeretici, immo a christo incepit, qui benedicendo panem, dixit. Hoc est corpus meum. Et statim substantia panis conuersa est in substantiam corporis christi uerbo illius; cuius uoluntate, panis prius factus erat ex nihilo. Si enim sermone eius caelesti, quae non erant, facta sunt; cur & eodem sermone, quae praerant in melius non mutantur, dicente ergo illo: Caro mea uere est cibus. Non audebit sponsa eius transubstantiatum panem asserere. Quomodo ergo fictum uerbum; & si christus aquam conuertit in uinum & termino conuersionis non est usus, conuersionem illam fictum uerbum haeretici appellabunt; & si conuertit in uinum quod non erat; nonne facilius, uel eadem facilitate potuisset aquam conuvertere in uinum quod praerant. Taceat ergo, & dicant apud Deum. Non est impossibile omne uerbum, scilicet omnis conceptus possibilis, sicut est omnis conceptus qui non includit contradictoria. Ad sequentem rationem, de sufficientia christi sanguinis semel oblatis; dicendum est, praesertim cum illa ratio sitabilis multum celebrata. Dico ergo, quod christi sanguis ater nus est a parte post. Et quod ipse aufert omnia peccata ab initio mundi usque ad consummationem saeculi; nam, & in uirtute eius, peccata patrum remissa sunt. Non enim est datum aliud nomen in quo saluari oporteat homines. Quotquot saluati sunt, & saluabuntur in uirtute unius mediatoris, qui est christus, saluantur, & in sanguine eius, aliter gratis fuisset mortuus ad Galatas 2. Oportebat enim christum pati, & sic intrare in gloriam suam, neque debet pluries se offerre, ut Pontifex intrat singulis annis in sancta, in alieno sanguine; alioquin oporteret christum frequenter pati ab origine mundi; neque propter hoc Sacerdotes non debent offerre, qui potestatem conficiendi acceperunt a domino, dicente; Quotiescumque feceritis, in meam commemorationem, feceritis; Unde instituit Euangelicum Sacerdotium. Sacerdotes ergo, pluries per uerum christi corpus, designant oblationem a domino factam, in cuius uirtute omnes saluantur. Quod autem dicunt, quod sufficit christi sanguis ad omnia peccata remittenda; dico, quod uerum est; sed illud

Christi meritum non applicatur, nisi mediis fide & sacramentis; nam in illis pmit-
titur vita aeterna, iuxta sermonem domini dicentis Ioan. 6. Qui comedit meam
carnem, & bibit meum sanguinem, vitam habebit aeternam. Sufficiens est ergo Xpi
sanguis, delere peccata mundi, & dare aquam salientem vsq; ad vitam aeternam Ioan.
4. Sed non nisi mediis instrumentis dat. Non enim sufficit sola fides, qm sine ope-
ribus, mortua est, vt ostendam in. q. propria super hoc: neq; sequitur quod Chri-
stus pluries morit, sed pluries mortem annunciamus. Timent ne fortasse Christi
corpori dolorem inferre, eius mortem memorando, in qua libere suscepta, mundum
saluauit. Vnde ad confusionem eorum verba inducere decreui, quae Gregorius po-
nit in Homelia Paschali, ea dist. Quid sit, vbi sic dicit. Quid sit sanguis agni, non
tam audiendo, sed bibendo didicistis, qui sanguis super vtriusq; postem ponit, qm
non solum ore corporis, sed et ore cordis hauritur. Hec salutaris victima illum non
bis mortem vniuenti per mysterium reparat, qui licet resurgens ex mortuis, iam non
moritur. Mors ultra illi non dominabit: tamen in seipso immortaliter & incorruptibili-
ter viuens, iterum in hoc mysterio moritur. Eius quoque vbiq; corpus sumitur: eius ca-
ro in salutem populi patitur: eius sanguis non iam per manus infidelium, sed fidelium, in
ara funditur, & sequitur: vno eodemque tempore, ac momento, in caelo rapitur, mini-
sterio Angelorum corpori Christi sociandus, & ante oculos sacerdotis in altari vi-
detur, tanta est Ecclesiae vnitas in Christo, vt vnus vbiq; sit panis corporis Chri-
sti, & vnus sit Calix sanguinis eius. Calix. n. quae sacerdos Catholicus sacrificat: non
alius, nisi ipse quae Dominus Apostolis tradidit: quia sicut diuinitas verbi Dei, est vita,
quae totum implet mundum: ita licet in multis locis & innumerabilibus diebus illic co-
secrat corpus. Non sunt tamen multa corpora Christi, neque multi Calices, sed vnus cor-
pus Christi, & vnus sanguis, cum illo quod sumpsit in utero virginis, & quod dedit Aposto-
lis. Diuinitas. n. verbi, replet id quod vbiq; est, & coniungit & facit, vt sicut ipsa vita est, &
ita vnus corpus eius sit in veritate. Vnde aduertendum est, quod siue plus, siue minus,
quis inde percipiat oes, aequaliter corpus Christi integerrime sumitur, & generaliter oes
& specialiter vnusquisque, & idem Gregorius. Quotidie ipse comedit, & bibit, in
veritate, sed integer & viuus, atque immaculatus manet, & ideo magnam & pauidum est
mysterium: quia aliud videtur, & aliud intelligitur. Haec Gregorius. Non dubitet ergo
celebrare, ne Christum occidant, sed aduertant quod non celebrando contra praecipium
Domini, dant sibi laqueum ad poenam aeternam, & sacri dignitate non diiudicant. Ex
his ad aliam rationem patet solutio: Non. n. si memorat Christi passio, ideo Christus mo-
ratur: Oblatio autem Eucharistiae, est signum imolationis, quae ipse fecit in ara crucis,
iuxta sermonem Apostoli. 1. ad Cor. 11. Hoc facite in mea commemoracione. Quoties-
cunq; panem hunc manducabitis, & calicem bibetis, mortem domini annuntiabitis.
Ad id quod dicunt de missa, quod non fuerit a Christo, vel ab Apostolis instituta:
dicendum, quod missa, quo ad principale in illa contentum, quod est sacramentum Eucharistiae,
fuit instituta a Christo in vltima coena, quae accepit panem, & benedixit dicens.
Hoc est corpus meum. Similiter, quo ad Euangelia, & epistolas, fuit ordinata ab
Apostolis & Euangelistis. Alia autem ab Ecclesia ordinata sunt, in qua nulla est
macula. Et quid est in missa, quod displicere debeat, & nomine opprobrii
sit, dignum nominari, & quod ab illo opprobrio deberent Sacerdotes desiste-
re. Erit ne sacramentum corporis Christi, quod est panis, qui de caelo descen-

dit,

dit, ipsam veritate testante. Ego sum panis qui de caelo descendi, & caro mea
vere est corpus, & sanguis meus vere est potus: & vbi in sacramento non sit verum
Christi corpus: memorare passionem Domini. Inutile fortasse reputant, quod
Apostolus a Domino accepisse Corinthiis fatetur, dicens; Ego enim a Domino
accepi, quod & tradidi vobis: quoniam Dominus Iesus in qua nocte tradebatur, &
alia quae sequuntur. 1. ad Corinth. 11. reputat fortasse opprobrium Euangelium
audire in quo Christi vita, & sancta praecipua & consilia continent: & tamen isti fa-
tentur se secundum Euangelium viuere. Displicebit eis epistola Pauli, qui se Pau-
linos appellant. Erit fortasse opprobrium orare Beatos in patria & illis responde-
bit Raphael, Tobia. 12. dicens: Bona est oratio, cum ieiunio & elemosyna, ma-
gis quam thesauros aurum recondere: & parum infra: Quae orabas cum lachrymis & sepe
liebas mortuos, & dereliquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per diem in
domo tua, & nocte sepeliebas eos. Ego obtuli orationem tuam Domino. Ex his, luce
clarius apparet, quantum valeant orationes angelico testimonio. Quare taceant, & cru-
bescant dicentes inutiles esse orationes, quae sunt beatis. Vidant illud Machab. 2.
C. 11. vbi dicitur. Hic est qui multum orat pro populo, & vniuersa sancta Ciuitate He-
remias propheta Dei. Similiter vidant illud. 2. Petri. C. 1. Quod si dicant illa non
esse Petri, quia stylo differt a prima: Ego pari facilitate dicam primam non esse Pe-
tri: quoniam stylo differt a secunda, neque regula Beati Augustini cuius ordinis merito no-
bant, eius esse praesentiam: quia stylo differt a reliquis eius libris: neque Gregorii re-
gistrum illius fore praesentiam: cum stylo differat a reliquis Gregorii scriptis. Dicit
ergo Petrus dabo autem opera, & frequenter habere vos post obitum meum, vt horum
oium memoriam faciatis, sed vt taceant, & quae dicimus venerent: Audi. Io. Apoc.
8. vbi sic legitur. Et vnus Angelus venit, & stetit ante altare habes thuribulum au-
reum, & data sunt illi incensa multa, vt daret de orationibus sanctorum oium super
altare aureum quod est ante thronum Dei, & ascendit fumus incensarum de oroni-
bus sanctorum de manu Angeli coram Deo. Quid dices ad hoc haereticus: nonne
illa incensa sunt, orationes sanctorum: nonne Angelus illas Deo obtulit: Quare tace-
& contempere simul, & venerare quae dicimus. Displicent fortasse, istis in missa,
laudes Dei, & prophetae, nos ad laudem Dei inuitant. Displicent gratiae actiones,
si quidem Christus Luca. 22. Accepto pane, gratias egit, de oibus. n. gratias debemus
Deo agere, secundum monitum Apostoli. Quid ergo Barbare lauis in missa? Quid. n.
aliud missa continet, quam imolationis Christi, quae fecit in ara crucis, piam commemora-
tionem, siue per verum corpus Christi, vt fides Catholica asserit, siue per panem figura-
rii, vt tu impie Zuuinclianae dogmatizas: Continet gratiae actiones: laudes Dei: sup-
plicationes pro populo: pro remissione peccatorum. Vnde aduertit, prudens lector, vt ad-
uersarios derideas ineptias: quod quia in missa fit sanctificatio populi: necesse est Christum
veluti Sacerdotem fidelissimum interesse. Necessaria autem est Hostia pro sanctificatione.
Qualis autem Hostia Apostoli. docuit ad Heb. 9. quod Christus semel in praesumptione saeculo-
rum, ad destructionem peccatorum per Hostiam apparuit, & cap. 10. Sanctificati sumus pro
oblatione Iesu Christi semel. Si igitur Christus sanctificat, & panis est in missa: san-
ctificatio erit populi: et totius populi in missa agit, & ideo solebat populus rē de-
re. Propter confusionem tamen, ordinatum fuit, vt vnus pro oibus rē daret. In missa ergo,
sanctificatur sacerdos: sanctificatur populus: spiritus hominis eleuatur in Deum: com-

M iiii

memoratio sic imolationis, quam Xps fecit in cruce. Et vide quid Aug. de altaris sacrificio dicit, vt induximus. In missa. n. veri Dei precepta insinuant; aut miracula narraut; aut dona laudant; aut beneficia postulant. Desistat ergo isti, a tam magno opprobrio, & amplius in sancta missam no loquant. Inde patet solutio ad frequentem rōnem. Nullus. n. neq; Papa, neq; aliquis mortaliū cōuentus pnt ordinare sacm; sed Christus, qui caput est Ecclesie, sacm instituit Eucharistia, & confiendi auctoritatē discipulis cōcessit, & est ibi Christi corpus memoriale passiois, quā Christus passus est; neq; Christus iterū morit, qui resurrexit primus iter fratres, & ad cōelos ascendit, & mors vltra illi nō dominabit, in quē cōfidentes viuēt in aternū. ¶ Ad alia rōnem, quā faciunt ptra Pontificia dignitatē: dico, qd cum Xps ascensurus esset ad cōelos, cōueniens fuit Ecclesie militanti aliquo loco sui subrogare. Non. n. erat cōueniens vt Xps Sacerdos sumus, cōtinuo miraculis, ad opera humanitatis descēderet: ideo Xps, postq Petro promisit claus regni cōe/ rō Matth. 16. ad executionē diuina prouidentia, pperans. Io. 21. dixit Petro: Petre diligis me plus his, reliquos ostendens discipulos; ille aut ad dilectionē suam rō/ dit. Noliit vero, maiorē dilectionē sibi arroganter assumere, qui aliena corda nō inspiciebat. Facta aut rōsione de dilectione Dei, quē praxigenda est ad pastoris offm. Dixit illi Dns: Pasce oues meas, nō has, vel illas dixit, sed oues indifferen/ ter, & nō solum oues Israel. Vnde vniuersum gregē sibi cōmendatū Catholica intelligimus: Ideo cū discipuli ex nauicula vidissent Dnm in littore; Petrus se proiecit in mare, reliquis in nauicula venientibus ad littus, qd diuino mysterio factū est. Petrus. n. futurus erat pastor vniuersalis Ecclesie; Illi vero particulariū Ecclesiarum. Ideo Petrus, pedibus vniuersum mare calcauit; alii vero cū nauicula. Petro igitur vniuersalē cōmendauit Ecclesiam, & illi dixit: Pasce oues meas. Dixit vero ter, pp tria opera, praxertim pastoribus debita, docere. s. qd doctrinā in pastore supponit, vt praxicare possit & gregē instruere. Vnde qui ad praxicā dūm alium mittit, gregi prouidet; sibi vero nō prouidet. Nō. n. dixit Dns: Ite, & mittite ad praxicādū; sed ite & praxicate; neq; suffraganei sufficiunt, qui per accidens pp nra peccata sunt. Vnde nō residere in Ecclesia, est ptra dispōnem iuris diuini, neq; aliquo modo dispensabile; & sic, quō Cardinalis possit. Eps creati; difficultate non caret. Aliud qd requirit est sui exēplo ad bona opera gregē inducere, iuxta illud Dni. Vos estis lux mūdi; sic luceat lux vstra corā hoibus, vt lucerna sup montem posita; & debet tertio Pastor, subsidia tpalia ministrare. Non. n. est pastor, qui curam bono & pauperum hns, illis indigentibus nō succurrit. Et si decimæ erant iudicialia in lege veteri pp distributiua iustitiam ser/ andam, licet aliquid offerre, morale sit, praxertim de primitiis, qn sacerdotes erant. 12. pars populi israel, qui nō hēbant partē in possessionibus filiorū israel, vt scriptū erat in lege: quō nunc sacerdotes curati, qui nō sunt centesima pars populi Christiani, decimas pnt petere a Fratribus, cum quibus æquali portione, p/ ternam diuiserunt hereditatē, sine vxoribus & filiis, fratribus, grauatū familia, hōspitalibus ordinatis, pp pauperes, multisq ordinatis redditibus pro substantia/ tione sacerdotū. Sciāt igit sacerdotes, nō pro se, sed pp pauperibus decimas exi/ gendas esse, cum quibus si aliter dispensari pōt, non intelligo sic, qd iustitia cō/ seruet distributiua. Discant ergo praxlati, gregi tpalia subsidia ministrare, neq;

ppter

ppter hoc qd Ecclesie habent in cōmendā, & nō in titulū, absoluunt a pastoris officio; aliter sedes Apostolica de pastore nō prouideret Ecclesie; & de istis, for/ tasse tractatum faciam salalem. ¶ Certum tñ est, quod nisi Pastor pauerit oues suas, hoc triplici pabulo saluari nō est imitator Christi, neq; Christi praxceptum adimpler. Si ergo diligit Christum; pascat oues, verbo doctæ praxicationis; exē plo sancte cōuersationis; & subsidio piæ charitatis; & ita in fide, spe, & charitate, se Pastorem ostendat; & ita a Lupis Oues suas liberabit; & in eo lucebit triplex vis, tribus personis corrēspōdens, sapiētia. s. potētia, & bonitas; & oues liberabū tur a mundo, carne, & diabolo; & nisi sic aiām suam posuerit pro ouibus suis; nō erit bonus Pastor. Pasce. n. oues pabulo praxicationis; est offm de necessitate an/ nexū Pastoralis dignitati; & sicut in politia terrena necessarius est cibus corporalis; alioquin sine illo periret; sic & in politia Ecclesiastica, necessarius est spūalis cibus, pro vita aiarum cōseruanda, iuxta verus illud dicitū, & a Xpo renouatū: Nō in so/ lo pane viuūt homo; necessariū ergo fuit, ministros huius pabuli, p ouibus Xpi spūalibus ordinare. Illi aut ex officio praxlati sunt, quos crebro scriptura, tam veteris, quā noui testamēti pastores appellat. Vnde, nec p dicit Deū, ad huius ru/ sticanum humilitatis exemplū, se dēicere; ppter ea dedit Deus pastoribus, regio/ nes gentium, & labores populorū; vt sint parati, iuxta monitum Petri omni po/ fcentire dēdere rōnem, de ea, quā in eis est, fide, & spe. Hinc Paulus ad Timotheū, & Titum, & alibi, pluries vult Ep̄m doctorem esse, & potētē instruere in doctri/ na sua, & eos qui praxdicant redarguere; & hoc offm ita ceteris praxtulit, vt de ceteris nullam curam habuisse videat, etiam de his quæ praxcipua sunt. Vñ & pri/ ad Corinth. primo dixit. Non misit me Dns baptizare sed praxdicare; sed nunc apud quosdā praxdicare, opprobrium reputatur, & offm mendicantium, & paupe/ rum Theologorū. Sed dicit aliquis: aialis homo, qui nō sapit ea, quæ dei sunt, p se & sociis suis, praxdicamus gregi nro, per substitutos & doctos qui se libēt ad hoc opus ingerunt. Nos aut ardua agimus; iurisdictionē nram & tēporalia nra, vigilanter protegimus; sine quibus spūalia diu esse non pnt. Sed rñ deant quæ/ so: Nōne diceret magis, si per se ipsos, qd principale est exercerent. Qd vero ac/ cessorium per substitutos & procuratores. Et aliqui sunt q inuigilant magis in cli/ gendis mercenariis pro cultura agrorū, q praxicatoribus pro cultura spūali ani/ marum; & aliq omnino istam curam negligunt; vñ populus cogit inuenire, & elemosynam soluere. Illis tñ a Christo annexa est praxdicandi obligatio, & illis magis, qui magis Apostolica accedunt dignitati; & bñficiū magis dat pp praxdicandi offm, q ppter officium in horis canonicis decantandū; & si magnū est pasce carnem prius morituram, vt interim viuat; quanto magis preciosum erit aiām in aeternum victuram, verbo vitæ pasce, ne pereat: Qd si nō fecerit, in faciēm illorū, dicit Dns: Paruuli vestri, petierunt panē, & nō erat ex vobis q frangeret eis; & quō praxdicabit, nisi qui mittitur. Ille mittit, qui ad pastoris offi/ cium vocatur a superiore auctoritate hñte. Pastor ēt se defendat, & oues a lu/ po auaritiæ. Oportet. n. inquit Paulus, verum Pastore Hospitale esse. Sed quō da/ bit Hospitibus suis, qui satagit aliena tollere. Sint etiā diligentes, cū sacerdotes promouent ad parochiale bñficiū. Discant ēt subditos in aequitate & mansue/ tudine gubernare; nō in superbia, & nequitia; neq; eos cōuertant ad suos vsus; ne

qui filii regis sunt in Ecclesiastica Hierarchia, in qua liberi esse deberent, oneribus grauentur, quae supportare non possunt. Lex sancta est; obedientia sancta; dignitas quoque pastoralis sancta est; & si quis Episcopatum desiderat; bonum opus desiderat; sed ad aedificationem concessum est, non ad destructionem; sed ut pastoribus Israel (dicit Dominus) qui pascunt semetipsos. Nonne greges pascuntur a pastoribus; haec comedunt; lanis operiuntur; quod crassum est, occidunt; gregem autem non pascunt; quod infirmum est, non consolidant; quod agrotum, non sanant; quod contractum est, non alligant; quod abiectum est, non reducant; quod perierat, non quaerunt; sed cum austeritate imperant, & potentia; tamen temporalibus quidam super intendunt; sed vnum oportet facere, aliud non omittere, dicit Dominus, ut intelligerent vnum longe plurius esse necessitatis. Errauerunt greges mei, dicit Dominus, in cunctis montibus, & non erat qui requireret; non erat in quo, qui requireret; propterea ego liberabo eas, dicit Dominus, & non erit ultra eis in escam, & quod perierat, requiram; quod abiectum, reducam; quod contractum alligabo; quod infirmum, consolidabo; quod pingue, custodiam; haec dicit Dominus, ut Pastores intelligant, ad eorum officium pertinere, quae se facturum promittit, non aliter; quam Petro dixisse fertur. Vado Romam iterum crucifigi, ut eum ad coronam martyrii, illos ad pastoris officium monitos, haeret, in dignitate pastorem, nos non mouemus haec verba. Illam, ut decet, summa veneramur humilitate, sicut & pastores bonos, sed in malos mores, multorum oculos digrediendi conuertimus, sicut & amor veritatis, & deflenda nostra tempora impulerunt, quam haeretici crudelissimi sequuntur in Ecclesiam, & non est qui proleat eam; sed deiectum prius Iesum legimus super altarium in Hierusalem triumphanter receptum, & eo cum honore, quo nunquam decorati fuerunt David aut Salomon reges eorum. Diuino, non honore receperunt eum; Et si Christus Petrum liberauit, dum summergeret in mari, & caelum & terra peribit antequam peribit aliquid in lege promissum; spero sponsam Christi, matrem nostram sanctam Romanam Ecclesiam, haereticorum nequitia non conculcanda; ipse qui potens erat; ipse qui omnia fecit ex nihilo; dixit Ecclesiae in persona Petri; Ego rogatus pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & nos defecturam timebimus; ipse rogatus, & ipse est, qui rogatur, & non est qui possit ei resistere, & ipse dilexit sponsam suam, quam in aeternum desponsauit, secundum Osee prophetam, & quam ita dilexit, ut formam ferui acciperet, & illam in morte deposuit, quam assumptam, amplius non deserendam in caelum attulit, & ipse custodiet eam. Fundata est, non Ecclesia supra petram firmissimam; flauerunt venti; inundauerunt flumina; & non est passa ruinam; & primarum Petri & successorum, non solum sacra eloquia, sed Cyprianus, Augustinus, Theologus, & defendunt in simul cum principatu sedis apostolicae. Sed redeamus vnde diuertit sermo, quia nimis digressi sumus. Christus igitur postquam Lucam 22. fidem suam, fidei Petri dixit; illi fidem comendauit, dicens; & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos; quod non dixisset, nisi Petrus loco sui futurus fuisset Ecclesiae primus honore, & potestate. Vnde Dionysius ad Thimotheum scribens, ait; Ecce etenim Petrus fundamentum Ecclesiarum, & gloria Apostolorum; & infra tunc inquit Paulus Petro. Pax tecum fundamentum Ecclesiarum, & Pastor ouium, & agnorum Christi; ex quibus patet error istorum, de quo nunc sermo; nempe facere; quia de dominio Christi in temporalibus & spiritualibus; de Successore; de Primatu Petri; de eius Successore; de Romano Pontifice; & eius potestate

plentudine; de eius electione; & quomodo, & quando ad Cardinales deuenit, & de Ecclesiae potestate, feci librum spalem, quae adhuc non publicauit, neque aliquid ibi a me praetermittitur, quod ab istis, aut ab antiquioribus in contrarium dicat. Ad aliam rationem admirabilem, dico, quod in missa non sunt nisi sancta verba, & verum Christi corpus, & quo ad hoc missa incepit in cena domini celebrata Hierosolymis, in qua voluit hoc sacramentum instituere, ut esset vltimum memoriale quod magis confingeret mentibus hominum; & istud est quod sanctificat, & homines ad bene operandum disponit; sed omne malum, dicit Dominus, ex te est israel; a me autem, non nisi bonum. Si ergo mali sunt Christiani, non sunt propter missam, quae hortatur ad bonum. Quid enim in missa est quod possit homines disponere ad malum; Et si ratio concluderet, baptismi etiam dignitate destrueret. Sacramenta, non haec disponunt hominem. Relinquant tamen eum in consilio eorum, & isti qui nunc non missant, o quam sanctissime viuunt. Est ne sancte viuere, Monachas, quae libere virginitatem vouerunt, in vxores ducere, & filios sacrilegae fornicationis ex eis facere, & tamen virginitas est consilium, & consilium materia apta est, super quam potest cadere votum, quod in consilio habemus; Reddere autem sub praeepto, ut patet in lege. Scriptum est, non Vouite & reddite vota deo; ubi Chrysostomus dicit, vouere conuoluntur, reddere vota praecipitur. Sancte igitur isti viuunt, cum vxoribus in duo consilia contra praeeptum Domini operantibus. Sancte viuunt isti Caesari non obedientes. Inuenerunt fortasse in Paulo ad Romanos, quod non est superioribus obediendum; sed non admiror istos qui velint ut homines eos admirarentur propter nouas opiniones. Non est, non aliqua eorum haeresis, quae non fuerit antiquissima, & in sacris conciliis condennata; & vellem cum istis coram disputare, ut eorum ingenia viderem, qui cum ignari sint Philosophiae, nos Sophistas appellant. Ad sequentem rationem, in qua asserunt quod adoramus creaturam; dico quod isti, aut non intelligunt, aut nolunt intelligere, quod nos adoramus. Non, non, quod videmus, adoramus; sed corpus Christi quod non videmus, & dum illud adoramus, creaturam non adoramus, sed indistincte actus adorationis, fertur super humanitatem verbo unitam. Oino tamen ratio adorandi, diuinitas est, cum de adoratione Patriae loquimur, cui conuenit ratio summi dominii & infinita perfectio, quae adorationi. Patriae extrinseca protestatur. Est etiam ibi Christi imago; sed quia, quomodo hoc sacramentum sit adorandum; faciemus speciale capitulum alibi; ideo quae diximus sufficiant. Christus etiam non est creatura, quia esse suum vnicuique est increatum. Ad rationes acceptas ex verbis Augustini, dicendum est; & si multoties aperte dicta sit Augustini intentio; nunc tamen iterum aperienda est, propter haereticorum proteruiam. Dico ergo, quod manducare sacraliter, non est manducare panem significatum veri Christi corporis, sed species panis & vini sub quibus praeteritur verum Christi corpus, & verus eius sanguis. Verum si Christus non manet in illo, & ille non manet in Christo; quauis Christi caro sit spiritus & vita, illi tamen non est spiritus & vita, sed iudicium sibi manducat & bibit. Per sacramentum autem, tam excellentis rei, intelligit corpus Christi sub speciebus panis, & non sub speciebus carnis propriae. Quod autem subdit dicta Io. 6. cap. esse intelligenda de confidentia in Christi mortem falsum dicit. Sed de corpore Christi intelligit, & sanguine vero operis speciebus panis & vini, ut diximus, secundum auream expositionem Chrysostomi, quam non cosyderauit modernus expositor Euangeliorum. Et sic accipere corpus

DE VERA CHRISTI CARNE

Dñi sub aliena specie p̄fidendo in Christum, & in eo manendo, est sp̄aliter & sacramentaliter, & nō carnaliter intelligere, sicut intelligebant Iudei dicētes. Quō pōt hic dare carnem suam ad manducandū: Ad vltimam rōnem, dico qd̄ isti inuenientes in Paulo, qd̄ fides est nō apparentium: Credūt inde elici posse cōsequētia necessaria, qd̄ sit nō existentū. Dicant isti: Est ne fides de hoc articulo: Deus est trinus, & vnus, & qd̄ Christus mortuus est, & sedet ad dexteram patris. Quid est ergo qd̄ dicunt, qd̄ fides nō sit existentium: verum est, vbi appareant euidenter sic esse: Euidētia. n. rei est, quā fidem tollit nō existentia; neq; dicimus, qd̄ sub specie panis sit verum Xpi corpus, quia nos ita credimus esse: sed quia Xps dedit auctoritatē discipulis illud cōficiendi; neq; teemus in fidē qd̄ caro Christi corporaliter comedatur, sed in fide tenemus, qd̄ vera Christi caro comedit, veritate dicente: Caro mea vere est cibus; & sanguis meus vere est potus. Si vere inq; ergo nō metaphoricē aut similitudinariē. Si ergo hęc scripta sunt in Euāgelio: cur nō credam. Scripta sunt. n. p̄pter nr̄am credulitatem Iōā. 2o. neq; vias ad fallaciam multiplicamus, vt hęretici obiiciūt. Vna. n. via est Christus. s. iuxta sermōnem Dñi Iōā. 14. Ego sum via, veritas, & vita; sed illam et via, veritas, & vita, ostēdit instrumenta quibus ambulare debemus, per illam viam, dicens: Ego sum p̄nis, qd̄ de cœlo descendi. Caro mea, vere est cibus. Sanguis meus, vere potus. Qui comedit meam carnē, & bibit meū sanguinem, vitam habebit aternā; & sicut ego vivo p̄pter patrem; ita ille viuit p̄pter me, & nisi manducaueritis carnem filii hominis, vitam nō habebitis aternam. Est. n. illa caro, verbū cibatorium animæ; & sic patet, Dei gratia, rationes hęreticorum non cōcludere contra solidā & Catholicam veritatem Eucharistię.

Completum Romæ in Palatio Apostolico, in edibus Reuerēdissimi & Illustrissimi Nicolai Cardinalis Ardinghelli. Si aut aliqua dicta sint, quæ Catholicæ veritati repugnēt; illa abiuramus, & nos nostraq; omnia, sacro Cōcilio & Romano Pontifici eius capiti, immo totius ecclesiæ & dei Vicario, summa cum reuerentia submittimus. Completum anno atatis meę. 44.

Opuscula clarissimi, & profundissimi Theologi. D. Iōā. Antonii Panthuse Cosenzini; De Prædestinatione, de libero arbitrio, operibus, & dei oratio; & de vera Christi carne, & vero eius sanguine in sacramento Eucharistiæ: Vt ad honorē Christi, & vtilitatem ecclesiæ, publicari possint ipsa Typis: Ex officio pererrans oculis offendi, non modo sacrosanctę fidei pugnam nō inferre: verū etiam, eiusdem fidei dilucidationi, sniarum veritate, copia, virtute, profunditate, plurimum cōferre. IN quorum fidē, presentibus quæ huius meæ approbationis testimonium perhibeant, manu propria me subscripsi. Datum Romæ ex Apostolico Palatio. iiii. Kal. Octobris. 1545.

Frater Barthe. Spine, Pisanus, Ordinis prædicatorum: Magister Sacri Palatii.

Romæ apud Antonium Bladum Afulanum. M. D. XLV.

Errores, qui hoc in libro comperiuntur.

Imprimis; lege fides, vbi fidei inuenies	fol. 3. pagina. 1. linea. 39.
fiat, vbi fiet	fol. eodē pagina. 2. li. 26.
sine, vbi siue	fol. 10. pagina. 2. li. 3.
discit, vbi dicit	fol. 12. pagina. 2. li. 12.
dicit, vbi discit	fol. eodē pagina. 2. li. 14.
erga, vbi erge	fol. 13. pagina. 2. li. 33.
affigeret, vbi affligeret	fol. 14. pagina. 2. li. 28.
personari, vbi personati	fol. 19. pagina. 2. li. 28.
impassibilitatem, vbi impassibilitatem	fol. 20. pagina. 1. li. 27.
infirmiori, q̄ firmiori, vbi firmiori, q̄ infirmiori	fol. eodē pagina. 2. li. 26.
timeat, vbi teneat	fol. 23. pagina. 1. li. 29.
credimus, vbi credimus;	fol. 24. pagina. 1. li. 24.
volens, vbi nolens	fol. eodē pagina. 2. li. 14.
Nota; no/esse superfluum	fol. 26. pag. 1. li. 34. i fine.
siue, vbi siue, ibidem	li. 34.
constituere magis, ubi constituerem; agi	fol. 28. pagina. 2. li. 16.
uoluntati, vbi voluntatis	fol. 36. pagina. 1. li. 4.
& voluntatis, vbi voluntati, ibidem	li. 6.
principii, vbi principi	fol. eodē pagina. 2. li. 32.
qui sunt, vbi quę sunt	fol. 37. pagina. 1. li. 29.
ruinarum, vbi minarum	fol. 42. pagina. 2. li. 19.
areschamus, vbi aresihamus	fol. 44. pagina. 1. li. 2.
secundum, vbi secundam	fol. 45. pagina. 2. li. 4.
Et ibidem linea. 25. vbi in impietas, lege tantummodo, vbi impietas	
Et ibidem linea. 26. nolebam, vbi volebam	
Et ibidem in principio vltimę lineę, partem, vbi artem	
iustificari, vbi iustificati	fol. 47. pagina. 1. li. 14.
intensissime, vbi intensissime	fol. 48. pagina. 1. li. 4.
saluari, vbi saluati ibidem	li. 16.
pro beatitudine, vbi per beatitudine ibidem	li. 17.
substantiuatum, ubi substantiuum	fol. 56. pagina. 1. li. 37.
consona, ubi consonant	fol. 61. pagina. 1. li. 36.
Et consequenter, ubi cōsequenter	fol. eodē pagina. 2. li. 29.
quidam non intelligentes, ubi quidā intelligētes	fol. 64. pagina. 1. li. 19.
decretet, ubi decreet	fol. 70. pagina. 1. li. 29.
lac, ubi hac	fol. eodē pagina. 2. li. 4.
post (si liber eius) adde est	fol. 67. pagina. 1. li. 3.
& angustissima, ubi angustissima, ibidem	li. 4.

fol. 1	pagina 1
fol. 2	pagina 2
fol. 3	pagina 3
fol. 4	pagina 4
fol. 5	pagina 5
fol. 6	pagina 6
fol. 7	pagina 7
fol. 8	pagina 8
fol. 9	pagina 9
fol. 10	pagina 10
fol. 11	pagina 11
fol. 12	pagina 12
fol. 13	pagina 13
fol. 14	pagina 14
fol. 15	pagina 15
fol. 16	pagina 16
fol. 17	pagina 17
fol. 18	pagina 18
fol. 19	pagina 19
fol. 20	pagina 20
fol. 21	pagina 21
fol. 22	pagina 22
fol. 23	pagina 23
fol. 24	pagina 24
fol. 25	pagina 25
fol. 26	pagina 26
fol. 27	pagina 27
fol. 28	pagina 28
fol. 29	pagina 29
fol. 30	pagina 30
fol. 31	pagina 31
fol. 32	pagina 32
fol. 33	pagina 33
fol. 34	pagina 34
fol. 35	pagina 35
fol. 36	pagina 36
fol. 37	pagina 37
fol. 38	pagina 38
fol. 39	pagina 39
fol. 40	pagina 40
fol. 41	pagina 41
fol. 42	pagina 42
fol. 43	pagina 43
fol. 44	pagina 44
fol. 45	pagina 45
fol. 46	pagina 46
fol. 47	pagina 47
fol. 48	pagina 48
fol. 49	pagina 49
fol. 50	pagina 50
fol. 51	pagina 51
fol. 52	pagina 52
fol. 53	pagina 53
fol. 54	pagina 54
fol. 55	pagina 55
fol. 56	pagina 56
fol. 57	pagina 57
fol. 58	pagina 58
fol. 59	pagina 59
fol. 60	pagina 60

Impertinentia: segetes vbi sibi inuenietur
 ita vbi nec
 sine vbi nec
 dicitur vbi dicit
 dicit vbi dicit
 ergo vbi ergo
 abigeret vbi abigeret
 peritona vbi peritona
 impertinentia vbi impertinentia
 inuenio qd inuenio vbi inuenio qd inuenio
 inuenit vbi inuenit
 erodunt vbi erodunt
 volunt vbi volunt
 Notato esse superfluum
 sine vbi sine
 constant magis vbi constant magis
 voluntas vbi voluntas
 voluntas vbi voluntas
 principii vbi principii
 qui sine vbi qui sine
 inuenit vbi inuenit
 inuenit vbi inuenit
 secundum vbi secundum
 Et ibidem sine vbi inuenit
 Et ibidem inuenit vbi inuenit
 Et ibidem inuenit vbi inuenit
 Et ibidem inuenit vbi inuenit
 inuenit vbi inuenit
 inuenit vbi inuenit
 saluti vbi saluti
 profectus vbi profectus
 inuenit vbi inuenit
 constant vbi constant
 inuenit vbi inuenit
 inuenit vbi inuenit
 decretis vbi decretis
 inuenit vbi inuenit
 inuenit vbi inuenit

Estan
Núm.